

Klæbu Historielag

Årsskrift 1905-2005

Styrets sammensetning i 2005

Kåre Haugen	leder
Marit Kleven	nestleder
Per-Inge Løvold	sekretær
Ingebjørg Forsberg	styremedlem
Astrid Grendstad	styremedlem
Håvard Huseby	kasserer

Varamedlemmer: Randi Berg, Ole Bromseth.
Håvard Huseby var valgt som varamedlem, men ble under konstitueringen av styret tatt inn som fast styremedlem med ansvar for kassererjobben.

Hilsen fra styret

Året 2005 nærmer seg slutten. Det har vært et merkeår historisk sett. Vi har markert med pomp og prakt over det ganske land at det er hundre år siden unionen med Sverige ble oppløst. Slike merkeår minner oss om hvor viktig det er å ta vare på historien, både lokalt og sentralt.

Historielaget håper neste år å kunne gå ut med et tilbud til lag og organisasjoner i Klæbu om å ta vare på protokoller og annet materiale for dem. Dette betinger at vi får tilgang til et egnet arkivrom.

Mye av arbeidet i styret går med til planlegging og avvikling av etter hvert tradisjonelle arrangementer. Vi føler av og til at det blir for lite tid til historisk arbeid. Heldigvis er det i Historielaget mange som arbeider med forskjellige ting på mange plan, men vi har plass til flere. Er det noen som har lyst til å arbeide med ting som vedrører vår felles fortid, så ta kontakt med oss. Vi har i dag litt over 300 medlemmer, men ser gjerne at vi får flere, både aktive og passive

Til slutt vil jeg på vegne av styret takke alle som har stått på og arbeidet for laget. Takk også til våre annonser i årsskriftet og andre som støtter opp om vårt arbeid.

Klæbu i oktober 2005

Kåre Haugen, Leder

Framsiden: Foran bautasteinen står Ole Olsen Devle (1864 – 1924).

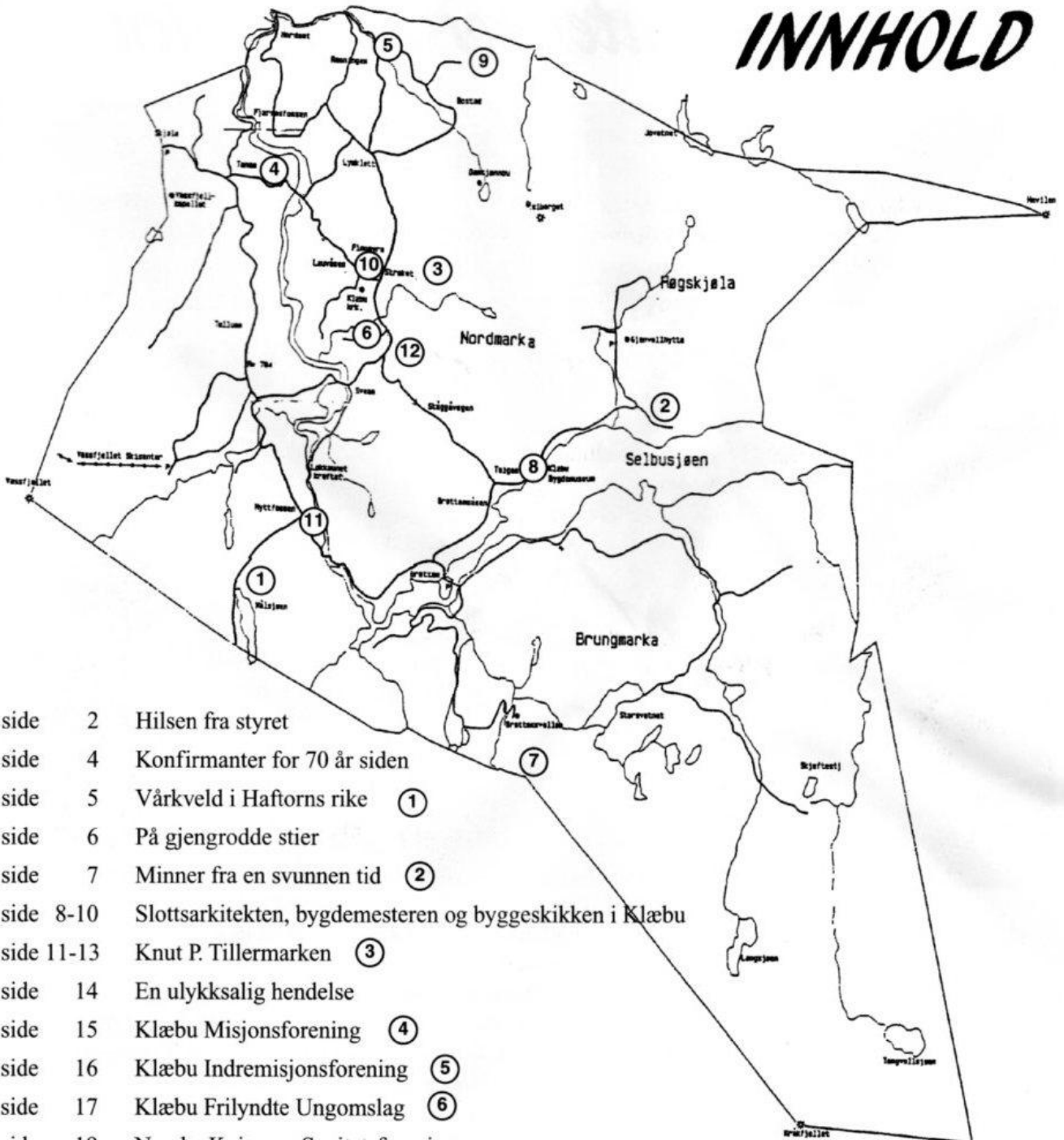
Ole var sersjant og drev gården Solem frem til sin død.

Hvor bildet er tatt vet vi ikke, heller ikke hvem de andre soldatene er. Er det noen av leserne våre som kan bidra med opplysninger om dette?

Bakside: Militære effekter fra 1905.

INNHOLD

- side 2 Hilsen fra styret
- side 4 Konfirmanter for 70 år siden
- side 5 Vårkveld i Haftorns rike ①
- side 6 På gjengrodde stier
- side 7 Minner fra en svunnen tid ②
- side 8-10 Slottsarkitekten, bygdemesteren og byggeskikken i Klæbu
- side 11-13 Knut P. Tillermarken ③
- side 14 En ulykksalig hendelse
- side 15 Klæbu Misjonsforening ④
- side 16 Klæbu Indremisjonsforening ⑤
- side 17 Klæbu Frilyndte Ungomslag ⑥
- side 19 Norske Kvinners Sanitetsforening
- side 20 Klæbu Sanitetsforening ble startet
- side 22 Brungfjellkjerka ⑦
- side 23 Familiedag på Teigen ⑧
- side 24 Testimonium
- side 25 Unionsoppløsningen ⑨
- side 26 Husmanden i Sjøbygda
- side 28 Gravfeltet på Nordal ⑩
- side 33 Historie fra Hyttfossen bruk ⑪
- side 37 I gamle dager ⑫

Redaksjonskomité:

Hans Henrik Solheim, redaktør.
Marit Kleven, Astrid Grendstad,
Aid Sæter og Ragnar Thesen.

Konfirmanter for 70 år siden

Den 30.juni 1935 ble 23 ungdommer konfirmert i Klæbu kirke

1. rekke fra venstre: Klara Berntine Kristensen, Anna Rønningen, Olga Sneeggen, Arne Skjånes (sokneprest), Jenny Otellie Foseide, Karen Eidstu, Anna Greta Hildegard Røkke.
2. rekke Nora Kristiansen, Karen Kjerstine Tulluan, Edvarda Green Ulstad, Dagny Eggen, Astrid Kristine Dragsten, Bergljot Bostad, Målfrid Bye, Bernt Rønningen.
3. rekke: Erling Vilhelm Franzen, Margot Kjellrun Håve, Reidar Nikolai Fosshode, Karen Storø, Odd Julian Karlsen, Marit Bromstad.
4. rekke: Åsmund Margido Husby, Sverre Egil Osen og Arne Bernhard Grendstadbakk.

*En hjertelig takk til alle som har bidratt med artikler
og annet til årets Historieblad!*

- Vi i redaksjonen.

Vårkveld i Haftorns rike

Av Astrid Grendstad

Onsdag 26. mai 2005 arrangerte Klæbu Historielag, sammen med Byen, Bygdene og Kunnskapen en vårkveld ved Målsjøen. Været viste seg fra sin beste side, med opphold og et glimt av sola. Det var litt kaldt, allikevel virket det som om de fremmøtte storkoste seg. Rundt 50 hadde møtt frem for å høre mer om ornitolog Svein Haftorn (f. 30.01.1925 og d.28.07.2003), dyrelivet i Målsjøen og for oppleve den fantastiske fuglesangen.

Karl H. Brox fortalte om livet til Svein Haftorn, hans forskning på fugler, fra hans mange studieturer og hvordan Eva og Svein fant sin boplass Målsjøstua. Eva og Svein Haftorn fikk fire barn, Jens, Sylvi, Tone og Beate. Alle disse fikk vokse opp ved Målsjøen. Karl H. Brox beskrev forholdene som møtte Eva og Svein den første vinteren de bodde ved Målsjøen. De flyttet hit om sommeren, og etter en fin høst fikk de et brått møte med vinteren.

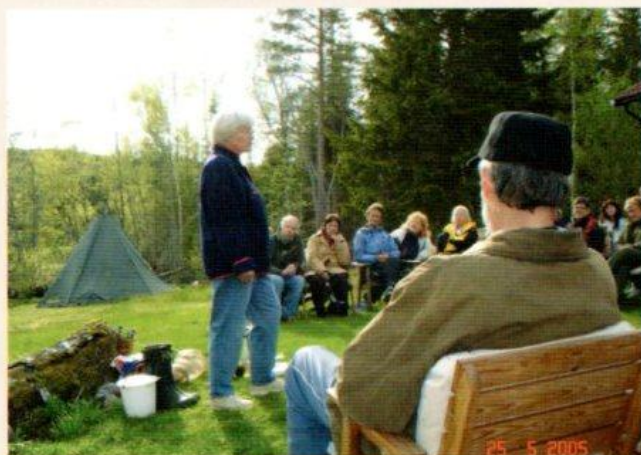
Målsjøen ble utgangspunkt for Svein Haftorns studier på meiser og fuglekongen. Vi fikk høre historien om da han i en alder av 72 år klatret opp en 22 meter høy gran for å komme seg til et fuglekongereir. Stigen rakk jo bare et stykke opp i treet, - resten måtte han klatre. Reiret overvåket han med video og ved bruk av temperaturfølere. I juli 2003 fikk Svein Haftorn Kongens fortjenestemedalje i sølv for sitt virke. Denne fikk han tre dager før han døde. Han er en av to klæbygger som har fått Kongens fortjenestemedalje i sølv. Karl H. Brox fortalte om Målsjøen som sted for forskning, både botanisk og ikke minst zoologisk. Det er ikke rent få publikasjoner som omtaler Målsjøen. Nye dyrearter for Norge er funnet i Målsjøområdet. Kåre Aagaard har bl.a. beskrevet en fjærmygg fra Målsjøen, og John O. Solem fant en fra før ukjent bladbillie i det samme området. John O. Solem og Dag Dolmen var denne kvelden til stede som representanter for forskere som har studert livet i Målsjøen.

Etter en god kopp kaffe og et kakestykke, overtok Dag Dolmen. Han fortalte om dyrelivet i Målsjøen. Med en bøtte fisket Dag Dolmen og hjelper Klaus Håvard opp både snegler, øyenstik-

kerlarver og igler. Disse ble sendt rundt, - til skrekk og gru for noen og enhver. Med små kunstpauser stoppet Dag Dolmen opp, og tilhørerne fikk høre sang fra både padde og fugler. Etter at foredragene var slutt, fikk de som ville se grana som Svein klatret opp i. Utsendt tilhører fra Trondjems Historiske forening fant til sin store overraskelse, - sammen med artikkelforfatter, - steiner med tydelige spor etter smelting (slagg). Disse lå delvis i sjøen, og var en del av brygga ved Målsjøstua. Selv med leting sammen med arkeologer i 2001, ble ikke slike spor funnet (se artikkel i Årskrift fra 2001).

En takk til Eva Haftorn som stilte sin eiendom Målsjøstua til disposisjon, og Nidelva 4H som kvelden før hadde samlet inn insekter og andre dyr til Dag Dolmen. En takk også til Ivar Tanemsmo og Håvard Huseby som kokte kaffe på gammelt vis og til alle som bidro med kaffebrød.

En rosebusk ble denne kvelden plantet til minne om Svein Haftorn.

Eva Haftorn ønsker velkommen ved Målsjøstua.

På gjengrodde stier

Av Aid Sæter

Historielaget arrangerer hver sommer en tur etter gamle veifar i Klæbu. Turen i år gikk lørdag 21.05.05 og ruta var fra Halset til Bostad.

Turen gikk over Snarholta, som var en snarvei fra Halseth til Skytebanen. Veien derfra til Bostad var hovedvei, til veien Lysklett - Devle ble bygd (ca. 1960)

Informanter: Nils A Grandstad, Odd Leiv Bjørkliås, Ingebjørg Forsberg m.fl.

Starten var ved gården til Randi og Trond Grønning. Kåre Haugen ønsket velkommen, og så var vi i gang.

Straks etter starten leste Ingebjørg Forsberg deler av en rettssak fra 1776 der "Peder Brandhouen, Husmand under Gaarden Halseth i Klæbo" ble dømt til to års tukthus "fordi hand i mange Aar have levet ugudelig med sin Hustrue og til sist behandlet henne med voldsomme Hug og Slag".

Oppe på bakken, ovenfor Halseth gård, ble det fortalt om Klæbu Meieri som ble startet i 1905 og nedlagt i 1940. Meieriet låg på jordet til Aune gård, like ved Fjæremaune (gården til Per Grandstad) Dette meieriet tok imot melk fra gårdene på Kirksletta (Strøket) og områdene nordover til Bostad og Rønningen. Det ble også fortalt om Isdammen, øst for Skytebanen. Her ble det tatt is på vinteren for å kjøle melk og melke-mat om våren og sommeren. Isen ble saga i blokker og kjørt til meieriet der den ble lagt i sagflis for at den skulle holde seg frossen. Når varmen kom, ble isen hakka sund og tatt i bruk som kjøling. Isdammen ble også et nyttig og yndet badested for barn og unge. Svært mange av de som bodde i denne grenda lærte seg å svømme her.

Vi stoppet også ved Skytebanen som ble etablert i 1882, og som da var den første aktivitet som ble satt i gang i området. Skytterlaget her i grenda var ett av flere skytterlag i Klæbu på denne tiden. Skytebanen er i aktivitet også i dag.

Oppe ved Gammelsolemen ble det servert sterk og god kaffe, kokt og servert av Bente Gjørme.

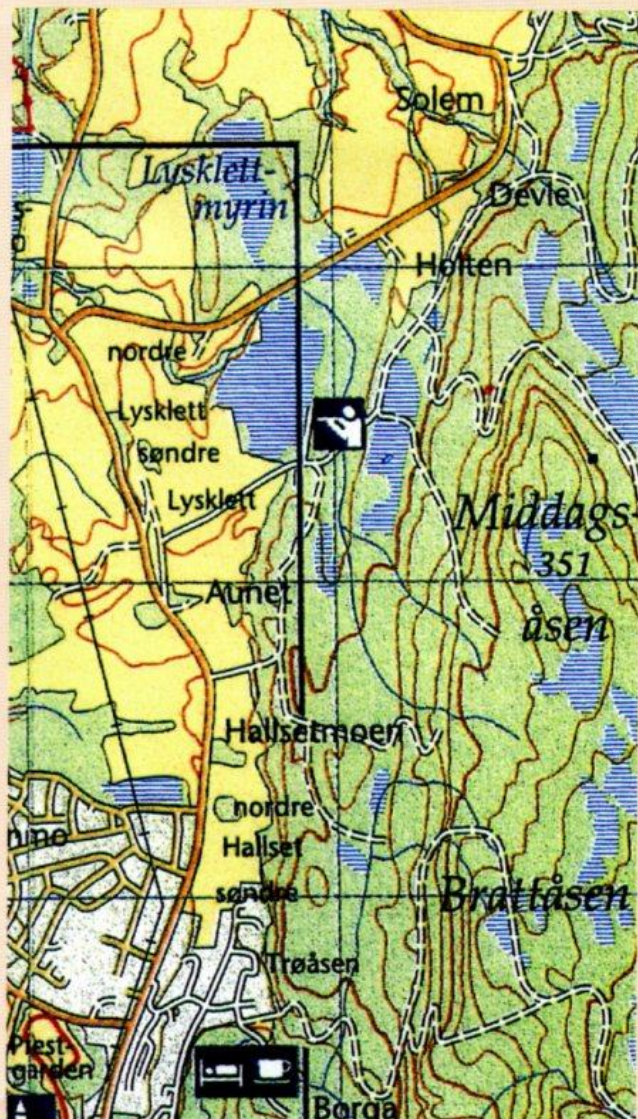

Foto: Kristine Forseth.

Under kaffepausen leste Ingebjørg et glødende kjærlighetsbrev skrevet av odelsgutten Ole Johan Storuglen, f. 1795. Brevet var datert 31. januar 1817 og adressert til nabojenta Magnil Olsdatter Solem. Da brevet var noe "vovet" i sitt innhold og frieren dertil var blitt jaget fra det strenge haugianske hjemmet, hadde hans "Hjertenselskede kjere Veninde" gjemt det i fjøsmuren. Der ble det funnet da bygningen ble revet i på 1950-tallet.

Etter en koselig kaffepause ble de fleste kjørt med bil tilbake til utgangspunktet. En trivelig og interessant tur!

Minner om en svunnen tid!

Av Anders Skjenald

Stakkstoa står på sørsiden av Hestskohøgda. Der er det ei lita myrstripe hvor det ble slått med ljå og ordna høystakker. Høyet ble hentet om vinteren når det var brukbart føre. Det var mye arbeid, først måtte en slå, så rake det utover til tørk, snu og vende det er par ganger, og ofte samle det til ruker om kvelden hvis det var utrygt for regn. Så var det å kjemme til passende bører og legge lag på lag til toppen på stanga.

Markaslått var mye brukt på mindre bruk for å ha nok for til dyrene gjennom vinteren. Stanga her på bildet har ikke vært i bruk siden før krigen, - siste bruker er trolig Karl Engum. Det var navn på disse slåtteengene, men det er få gjenlevende i dag som husker noen av disse. Navn som storslette og lilleslette var ofte brukt.

Stakk i Stakkstoa kommer sikkert av at det ligner på en damestakk.

Slottsarkitekten, bygdemesteren og byggeskikken i Klæbu

Fra en utflytta klæbygg som dro i Vesterveg til Island, arkitekt Jon Nordsteien, er bladet gjort kjent med en artikkel som kan kaste lys over en viktig næring i bygda vår i fordums tid.

Jens Christian Eldal, forsker/ researcher ved NIKU har publisert boka "Av norske røtter" om norske hus på Island. Denne boka ble utgitt høsten 2003. Ved henvendelse til Eldal har bladet fått artikkelen, samt tegning laget av slottsarkitekt Linstow.

I Klæbuboka kan man lese at tømmerdrift og husproduksjon var en viktig næring i Klæbu i tidligere tider. Både bygningsmaterialer og ferdige hus ble levert til Trondheim, enten for oppsetting der eller for salg og transport videre til Nord-Norge. Et annet sted i boka blir det også fortalt at byggeskikken i bygda i 1830-åra ble influert av noe som kalles for Vestfoldstil. En prestegårdsbygning langt oppe i nord, i Vadsø av alle steder, binder disse to fenomenene sammen og kaster nytt lys over lokalhistorien i Klæbu. Denne spesielle bygningen var til og med tegnet av selveste slottsarkitekten nede i hovedstaden Christiania, Hans Ditlef Franciscus Linstow.

Linstow var en dansk adelsmann som valgte å bli i det nye Norge etter 1814 for å ofre seg for bygningskunsten som han mente lå langt tilbake i forhold til resten av Europa. Han var lærer ved Den kongelig kunst- og tegneskole i Christiania, og i 1823 ble han arkitekt for den nye kongeboligen som skulle oppføres for vårt nye monarki. Styret ved denne Tegneskolen praktiserte også som konsulenter for departementene i kunst- og bygningsaker, og skolens arkitekter som var de fremste av landets ytterst få utøvere av denne profesjonen, tegnet etter hvert både kirker og andre offentlige bygninger.

I 1827 skulle det bygges ny prestebolig i Vadsø som den gang knapt var mer enn en husklynge der bebyggelsen besto av noen få hytter og skur, men for det meste av jordgammer. Året før var det endelig blitt enighet med Russland og Sverige om grensene i Finnmark, og det store Varanger

prestegjeld med prestens sete i Vadsø ble Norges ytterste utpost mot nordøst og Finland som på denne tiden var russisk storhertugdømme. Befolkningen bodde spredt og var for det meste samer, mens den lille norske befolkningen bodde mer konsentrert i fiskevær langs kysten. I dette området som ennå ikke var blitt etablert som entydig norsk, var det tydeligvis viktig for den unge norske staten å markere sin tilstedeværelse gjennom høyverdig arkitektur selv om det riktig nok skulle handle om et meget moderat format.

Linstows tegning er fremdeles bevart i Kirkedepartementets arkiv i Riksarkivet. Den viser et forholdsvis enkelt hus i en etasje med halvvalmet tak. Proporsjoner og utforming er umiskjennelig danske og typiske for den utbredte danske påvirkningen i norsk arkitektur på denne tiden. I store deler av Sør-Norge var former som disse med halvvalmet tak blitt meget vanlige i

tiden rundt 1800. Husformen med det halvvalmete taket hadde eldre dansk og nordtysk opprinnelse og karakteriseres gjerne hos oss også som empire eller senklassisistisk stil. Den ble meget utbredt i Vestfold, men slett ikke bare der, så det er neppe riktig å kalle den vestfoldstil når man støter på den andre steder i landet. Man merker seg for øvrig den doble romrekken i grunnplanen som på denne tiden fremdeles var et meget moderne og sjeldent trekk på landsbygda i Norge.

Tegningen kan lett gi inntrykk av at huset var tenkt som murbygning, men slik var det ikke. Det var i utgangspunktet planlagt å prefabrikkere bygningen i laftet tømmer i Trondheim. Den store avstanden fra produksjonssted til endelig byggeplass skyldtes trolig ønsker om tilgang på førsteklasses byggematerialer og dyktige håndverkere. Begge deler var mangelvare i store deler av Nord-Norge på denne tiden, ikke minst i Vadsø hvor det inntil da knapt hadde vært marked for oppføring av hus.

Den 29. januar 1828 ble planene godkjent ved kongelig resolusjon. Offiserer i Trondheim fikk oppgavene med administrasjon og tilsyn, mens selve arbeidet med prefabrikking skulle settes bort. Det ble ikke oppnådd akseptabel pris ved åpen anbudsauksjon i byen. Oppdraget gikk derfor til gårdbrukerne Ole Solem og Lars Larsen Forset i Klæbu der man hadde lange tradisjoner for bygningsproduksjon. Disse to ble også omtalt som entreprenører i korrespondansen og hadde både anbefaling fra biskopen og økonomisk garanti for oppdraget. Lars Forset (1759-1839) var tydeligvis hovedmannen i oppdraget. Han var både klokker og danebrogsmann og er en velkjent bygningsmann med et ry som strekker seg langt utenfor bygdas grenser. Som byggmester og arkitekt for Klæbus prektige kirke fra 1789 i barokk stil har han lenge hatt en solid plass i norsk arkitekturhistorie.

Det er all grunn til å tro at prefabrikking på denne tiden dreide seg om tradisjonell håndverksproduksjon, slett ikke industriell masseproduksjon som er velkjent fra moderne ferdighusproduksjon. Graden av prefabrikking fremgår

til en viss grad av regnskapene. De forteller at Lars Forset leverte følgende: "10 Kasser Spiger, 52 Kippertønder Kalk, 7100 Tagsteen, 238 ? Tylft Bord og Planker, 30 Tylfter Lægter – Endeel Lister, 16 Døre, 2 Porter, 48 Havestolper, 3 Kasser Vinduer, 10 000 Muursten og 2 tømrede Bygninger." Byggmesteren hadde tydeligvis en total leveranse. Det fremgår også at bygningene, bolighus og uthus, først ble opptømret i Klæbu og igjen oppført i Trondheim og kontrollert før transporten nordover.

En annen byggmester som hadde biskopens beste anbefalinger, fulgte med på ferden til Vadsø. Han ble der oppe i de to årene huset ble oppført, fra 1829 til 1831. Den lange byggetiden for et prefabrikkert hus skyldtes trolig at laftetømmeret skulle tørke og sette seg før snekkerarbeidet kunne utføres. Byggesesongen var dessuten langt kortere enn man nå er vant med.

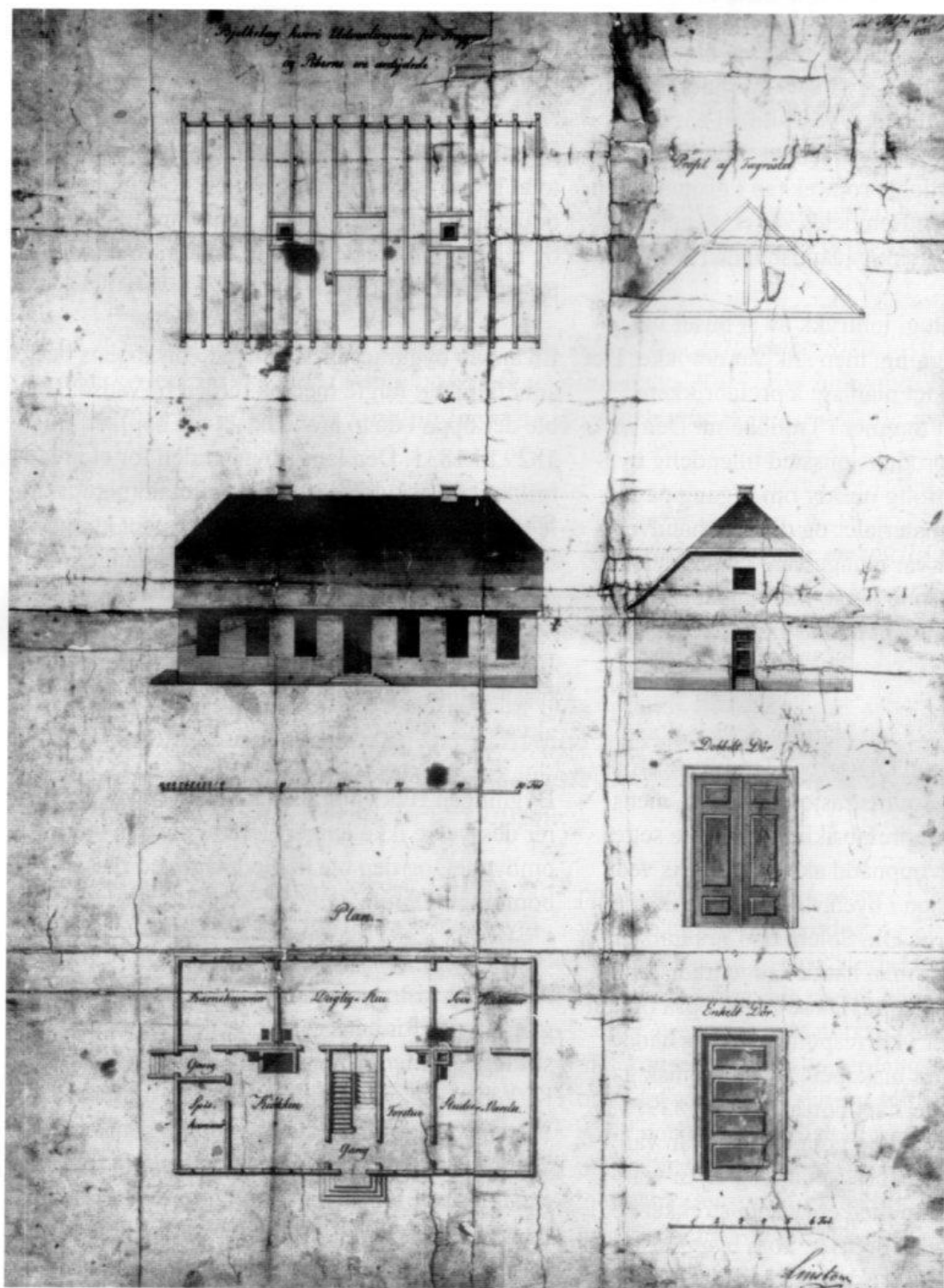
Bygningens farger er ikke kjent, men arkitektens fasadetegning har en meget tynn, grå lasur i akvarell.

Bygningen fikk en dramatisk historie, og eksisterer dessverre ikke lenger: I 1896 ble den sterkt ombygget, og den ble helt ødelagt ved russisk bombing i 1944.

Arkitekt Linstows tegning dannet derimot utgangspunkt for hans egen bearbeiding til de mønstertegningene for prestegårder i Norge som Kirkedepartementet fikk trykket og utgitt i 1834. Hensikten med disse mønstertegningene var å "bevirke at den bedre oplyste og Enhver som følger Interesse for det Fuldkommere, sættes istand til at gjøre et rigtigere Valg." Den tegningen som Lars Forset realiserte i Klæbu i 1828, ble altså også utgangspunkt for en mønstertegning som ble utgitt med høye ambisjoner og som skulle bli benyttet på mange prestegårder rundt i landet. Det ser ikke ut til å være utforsket om det var disse nye mønstertegningene eller Lars Forsets nye kunnskaper fra arbeidet med Vadsøs prestegård som lå til grunn da prestegården i Klæbu fikk slike former i 1830-åra.

Slottsarkitekt Linstows tegning fra 1827 til Vadsø prestegård.

Bygningen ble pre-fabrickert i Klæbu før den ble sendt nordover, og mye tyder på at den ble inspirasjonskilde for flere bygninger i bygda.

Original i Riksarkivet, her gjengitt etter foto i Riksantikvarens arkiv.

Litteratur:

Døssland, A.: Klæuboka, b. 1, Klæbu 1980.

Niemi, E.: Vadsøs historie, b. 1, Vadsø 1983.

Larsen, K.E.: Trebyen, bybranner og byfornyelse. En undersøkelse av byggevirksomheten i Trondheim og utviklingen av norsk bygningsrett 1814–1845, Trondheim NTH 1988.

Utrykte kilder:

Kirkedepartementets arkiv, kontor B, pk. 151 Vadsø prestegård 1819–, Riksarkivet.

Knud Pedersen Tillermarken (1801-1867) og hans familie

Et lite slektsresymè av Tor-Ingar Nordsetrønningen

Knud Pedersen ble født på husmannsplassen Brannhaugen under gården Halseth i Klæbu den 15. mars 1801. Han var eldste sønn av Peder Knudsen og Beret Johansdatter som hadde giftet seg i den nesten nye Klæbukirka den 29. desember året før. Peder Knudsen er oppført som inderst og landvern soldat, som går i dagleie, med opphold på gården Halseth, ved folketellinga som ble foretatt 1. februar 1801. Beret hadde vært i tjeneste på gården Solem i Klæbu, før hun giftet seg. De bodde bare en kort periode på Brannhaugen. Året etter finner vi familien på gården Sundland i Strinda, der deres andre sønn, Johan Pedersen ble født. Han ble døpt i Bakke kirke den 14. november 1802.

Familien flyttet deretter til husmannsplassen Tillermarken under gården Tiller Øvre i Tiller, der Berets foreldre, Johan Evensen og Eli Absalonsdatter var husmannsfolk. Den 15. februar 1804 fikk Peder Knudsen festebrev på Tillermarken etter sine gamle svigerforeldre, mot at han blant annet skulle forsørge dem så lenge de levde. Festeseddelen ble tinglyst 1. april 1805. Familien fikk 4 barn til i de neste åra på plassen, nemlig Lars f. 3. mars 1804, Elen f. 16. mars 1807, Bereth f. 22. januar 1809 og Arnt f. 22. januar 1812.

I 1815 gikk Knud for presten, men før han ble konfirmert den 9. juli, ble familien rammet av en tragedie. Den 15. juni samme år, døde nemlig hans far Peder Knudsen Tillermarken plutselig, under sitt pålagte leiearbeide på gården Tiller. Han ble bare 48 år gammel. Tilbake satt enka Beret med 6 barn i alderen 3 til 14 år. I følge husmannsseddelen fra 1804 skulle husmannen hvert år betale en festeavgift til Tillergården, samt utføre arbeid på gården Tiller når bonden forlangte det. Mye av dette arbeidet falt nok på de eldste husmannssønnene. Ved leilighet arbeidet de nok også på andre gårder både i Tiller og nabobygdene. I 1817 ble både Johan og Lars Pedersen konfirmert. De var da i tjeneste henholdsvis på Brøttem og Nideng.

Søsteren Elen var i tjeneste på Tanem da hun ble konfirmert i 1823, mens søsteren Bereth var i tjeneste på Solem da hun ble konfirmert året deretter. Broren Arnt bodde hjemme hos moren da han ble konfirmert i 1826. Det var nok ikke lett å få "endene til å møtes" på husmannsplassen.

Som barn hadde Knud Pedersen kopper. Ved konfirmasjonen er det anmerket at han var tunghørt. Om hørselssvekkelsen skriver seg fra koppesykdommen, om den var medfødt eller oppstått på annet vis, vites ikke. Hvor og av hvem Knud lærte skomakeryrket har jeg ikke brakt rede på. Selv om han etter hvert prøvde å livnære seg som skomaker, tok han nok fortsatt del i onnearbeid og lignende for å spe på inntektene.

Broren Lars flyttet til Trondheim i 1820, men returnerte året etter. Familien ble på nytt rammet av sorg da han døde på Tillermarken den 26. mars 1822, bare 18 år gammel.

Den 5. august 1824 fikk Knud Pedersen sønnen Endre med piken Beret Andersdatter Beset i Børsa. (Endre døde som ungkar i Børsa den 29. juni 1896, nesten 72 år gammel).

To år senere fikk Knud Pedersen enda en sønn utenfor ekteskap. Denne gang med piken Marith Bersvendsdatter Storsveet fra Klæbu. Denne sønnen, Lars Knudsen, ble født den 5. juli 1826, men døde allerede den 21. juli s.å. Knud og Marith ble forlovet den 10. juli og det var meningen at de skulle gifte seg etter slått-onna samme år, men dette ble det ikke noe av. En av årsakene var nok at Knud ble satt inn i Rådstuearresten i Trondheim den 5. august samme år, fordi han ikke hadde betalt underholdningsbidrag for sønnen Endré. Marith hadde ikke vært klar over at Knud hadde en sønn fra før. Presten J. H. Darre har innført en lengre epistel i kirkeboka for Klæbu om opphevelsen av denne forlovelsen. Dette har jeg tidligere gjengitt i Klæbu historieblads årbok 1996.

Året etter denne hendelsen fikk han enda et barn utenfor ekteskap. Datteren Ester ble født den 24. november 1827. Hennes mor var Ane Olsdatter, husmannsdatter på plassen Eggan under Klæbu prestegård. Ane flyttet i 1829 til Trondheim sammen med datteren Ester. Ester ble senere gift i Bjørnør og fikk i alle fall syv barn. Ester døde i Roan den 26. juni 1897.

Den 17. mai 1830 giftet Knud seg med husmannsdatteren Karen Johansdatter Haarstad i Selbu kirke. Karen var født i Selbu den 18. mai 1804 og hadde oppholdt seg der til 1823 da hun flyttet til Stjørdal for å ta seg tjeneste. I Stjørdal hadde hun fått to barn utenfor ekteskap med barnefedre fra henholdsvis Stjørdal og Klæbu. Om Karen hadde med seg disse to barna da hun giftet seg eller om de var "bortsatt" har jeg ikke undersøkt. Som Knud, hadde også Karen hatt de "naturlige Kopper" som barn. Den ekte-skapelige lykke fikk imidlertid raskt et skudd for baugen for Karen og Knud. Etter bryllupet hadde de sannsynligvis dratt langs Selbusjøen til Klæbu. Vel fremme i Klæbu ble Knud arrestert av lensmannen den 22. mai 1830, bare fem dager etter vielsen. Fogden hadde utstedt arrestordre på ham den 4. mai, fordi han nok engang hadde unnlatt å betale pålagt oppfostringsbi-drag. Det ble en ny tur til Trondheim på "Kronarbeide".

Etter Knuds ufrivillige Trondheimsopphold, bodde familien som inderster på flere steder i Klæbu. Deres første felles barn, Peder Knudsen, ble født den 12. mars 1831 på husmannsplassen Thanemselven. Den 28. januar 1834 fikk de en datter kalt Dorthea mens de bodde som inderster på Grenstadplads. To år senere oppholdt de seg som inderster på Hyttsagen, der datteren Bereth ble født den 7. juni 1836. De bodde fortsatt der, da datteren Dorthea døde den 30. juni 1837, bare 3 1/2 år gammel. Året etter har familien flyttet til Tanem, der de fikk enda en datter. Hun ble født den 25. september 1838 og ble også gitt navnet Dorthea.

Mens Knud livnærte seg som skomaker i Klæbu, hadde hans yngre bror Johan Pedersen i 1833 fått overta husmannsplassen Tillermarken etter deres mor, enka Beret Johansdatter. Johan hadde giftet seg bare et par måneder etter Knud i 1830. Ut i fra teksten i den opprettede feste-seddelen, ser det ut til at mora Beret foretrekker at Johan får overta festet på plassen, noe som også inkluderte kårforpliktelser til henne. Bonden Christoffer Olsen på gården Tiller har nok vært av samme mening. Johan drev med snekking og var nok ansett som mer stabil arbeidskraft enn den eldre broren Knud, som hadde en noe broket ungdomstid. I 1840 flyttet imidlertid Johan Pedersen med kona Ane Berssveinsdatter og fire barn til Trondheim. Broren Johan døde i Meråker den 15. november 1888, der han var utsatt til forpleining på Trondheim fattigvesens regning. Karen og Knud overtok husmannsplassen Tillermarken og flyttet dit sammen med barna Peder, Bereth og Dorthea. Der ble også deres øvrige barn født: Johan Knudsen f. 10. oktober 1841, Ane Gurine Knudsdatter f. 12. mai 1844 og til slutt Hans Knudsen f. 12. oktober 1847. Den lille plassen huset nå tre voksne og seks barn. Knuds mor, Beret, flyttet på denne tiden fra Tillermarken til sin datter Elen, som i 1830 var blitt husmannskone på Storvold i Klæbu. De flyttet i 1865 til Nordsetrønningen, der Beret døde høsten 1868, nesten 94 år gammel.

Sønnen Peder bodde fortsatt hjemme da han ble konfirmert i 1847, mens datteren Bereth var i tjeneste på Fosshodet da hun ble konfirmert den 5. oktober 1851. Bereth hadde tydeligvis gode evner og presten har bemerket, foruten meget god kunnskap og meget gode evner, at hun hadde "et særdeles tenksomt og dypt Gemyt".

Utkommet fra husmannsplassen Tillermarken samt skomakerarbeidet, var nok i knappeste laget for familien. I Klæbu skolestyrets forhandlingsprotokoller er det flere søknader om penger fra Knud Pedersen til diverse innkjøp. Blant annet ble han i 1852 innvilget 12 skilling til tavle for datteren Ane Gurine og året etter 3 ort til innkjøp av klær til sønnen Johan. Foruten trange økonomiske kår, ble familien på nytt rammet av dødsfall. Den 15. april 1853 døde sønnen Peder, som da var tjenestedreng på gården Guttesten (Aune) i Klæbu. Han ble bare 22 1/2 år gammel. De yngre barna bodde hjemme hos foreldrene frem til konfirmasjonsalderen. Ved folketellinga i 1865 er det kun Knud og kona Karen som er oppført på plassen. De har da 2 sauer på plassen og sår en kvarting havre og en otting poteter. Husmann og skomaker Knud Pedersen Tillermarken døde 13. januar 1867, 65 år gammel. Kona Karen døde som fattiglem i Tiller den 10. november 1883, 79 år gammel.

Hvor ble det så av barna som vokste opp? Datteren Bereth var i tjeneste på Nordset i 1862. Dette året flyttet hun til Vesterålen, der hun i 1864 ble gift med agronom Simon Jensen. De bodde først i Stokmarknes, senere i Bjørnskinn på Andøya. Sammen med mannen Simon Jensen fikk hun seks barn. Bereth døde den 1. desember 1909, 73 år gammel. Datteren Dorthea ble i 1863 gift med Bernt Madsen Tømmervold og bosatte seg i Nideng.

De tok over Tillermarken etter Knud Pedersens død. De fikk seks barn sammen. Dorthea døde av sukkersyke på Tillermarken den 3. februar 1909, 70 år gammel.

Sønnen Johan valgte en militær karriere og bodde i 1865 i Trondheim før han bosatte seg i Stjørdal. Han ble gift med Marit Kjelbergsdatter Ingstad fra Hegra i 1873. De fikk syv barn sammen. Stykkjunker Johan Knudsen døde den 7. mai 1927, 85 år gammel.

Datteren Ane Gurine var tjenestepike på Paulinelund på Øya i Trondheim i 1865. Hun flyttet senere til Ofoten og deretter til Sortland hvor hun i 1871 ble gift med Arne Hansen Elstad. De fikk tre barn sammen. Ane Gurine døde 6. august 1926, 82 år gammel.

Sønnen Hans var i 1865 tjenestedreng på gården Krokum i Klæbu, før han flyttet til Trondheim. Der jobbet han på bryggeri og ble i 1876 gift med Mette Jonasdatter Lille-Skogset fra Frosta. De fikk 10 barn sammen. Hans døde den 11. januar 1915, 67 år gammel.

Knud Pedersen, hans foreldre, søsken og barn har nedlagt mange arbeidsøkter på mange gårder i Klæbu. I det gamle bondesamfunnet var bøndene avhengig av tilgjengelig arbeidskraft for å få alt arbeidet gjort, spesielt i onnene. Dette sikret de seg ved å sette ned husmenn som ofte var kontraktsforpliktet til å utføre en viss mengde arbeide på gården hvert år. Husmenn, inderster og tjenestefolks betydning for verdiskapningen på landsbygda kommer sjelden frem i bygdebøker og lignende. Knud Pedersen har en mengde etterkommere både i inn- og utland. Jeg har registrert noe over 1000 av dem og noen av dem bor i Klæbu i dag. Knuds søsken. Elen og Arnt, har også etterkommere som bor i Klæbu i dag.

*Klæbu Historielag takker Offset-Trykk Trondheim A/S
for alltid samme gode service i forbindelse med trykking av årsskriftet.*

En ulykksalig hendelse

Av Tor-Ingar Nordsetrønningen

Tidlig om kvelden den 6. juli 1853, kom det bud til lensmann Lars Paulsen Forseth, (1799-1864), på gården Ølset, om at en død mann og en død hest var funnet på veien ved gården Ytteruglen. Da lensmannen ikke var hjemme, ble det hans eldste sønn, Paul Andreas Larsen Forseth, (1829-1905), som dro for å undersøke saken. Det var trolig lynnedslag som hadde forårsaket døden både for mann og hest. På ettermiddagen hadde det nemlig vært et kraftig lyn-og tordenvær, som hadde gått over i regn-og haggelbyger.

Vel fremme, sørget lensmannssønnen for å få brakt den døde mannen i hus, samt at han fikk tatt hestevogna med lass i forvaring. Det var ingen i nabolaget som kjente den avdøde. I vestlommen hans fant de imidlertid en kjøreseddell. Denne var utstedt samme dag av kjøpmann Havnes i Trondheim til Ole Sivertsen Rønningen.

Da lensmannen kom hjem, sendte han en ekspresmelding til en mann ved dette navn i Melhus. Ole Sivertsen ankom dagen etter, og fortalte at hans husmann Ole Ellefsen skulle ha kjørt et lass med varer for ham dagen før, fra Trondheim til Teigen. De dro sammen for å identifisere den avdøde. Ole Sivertsen gjenkjente straks den døde som nevnte husmann, samt sin egen hest. Da dødsårsaken var åpenbar, ble det besluttet at Ole Sivertsen skulle bringe den døde med seg hjem. Hesten ble nedgravd ved siden av veien.

Effekten av lynnedslaget kan anses ut ifra lensmannens beskrivelse av avdøde i hans innberetning til Fogden: " Paa Hesten fandtes mærkelig nok ikke Spor af Beskadigelse i det Ydre, kun lit Blod saaes i Munden, hvorimod den døde Mand var ilde tilredet; hans Haar og Skjæg var ligesom afsveden. Hovedet især Ansigtet blaaligt og blodsprængt, og Klæderne særdeles paa Overkroppen var sønderflænget, saaat Fliger deraf fandtes i flere Alens Afstand ligesom og Knapper af Klæderne og Spænder af Buxesæler var udreven og slænget udover Marken".(1)

Ole Ellefsen, 63 1/2 år, ble begravet fra Melhus kirke den 10. juli 1853.

---

(1)Kilde: Trondheim Stift og Amt: Journalsaker for landdistriktet 1853,(boks G247),Jnr. 1643/1853.

HISTORIELAGETS KALENDER FOR 2006

Gi Historiebladet og/eller vår bygdekalender som julegave til slekt og venner i og utenfor bygda.

Tidlige lag og foreninger i Klæbu

Klæbu kom tidlig med når det gjelder lag og foreningsarbeid. Det første laget var på trappene allerede før 1850. Flere av lærerne ved Klæbu Seminar har i samarbeid med prestene i bygda vært pådrivere når det gjelder igangsetting av kristne lag og foreninger. Men, også andre lag, som for eksempel, Klæbu Frilyndte ungdomslag hadde sitt utspring fra Klæbu Seminar. Vi beskriver her noen av de eldste lagene.

Klæbu Misjonsforening

Av Aid Sæter

Den 31. desember 1850 ble Klæbo og Tiller Missionsforening stiftet. Dette er den eldste forening i Klæbu, den fyller 155 år i år. Foreningen heter i dag Klæbu Misjonsforening.

Klæbu prestegjeld var den gang sammen med "Tiller Vennesogn under Nordre Dalenes Provsti i Trondhjems Stift". Stiftelsesmøtet ble holdt på Klæbu seminar, med deltakere fra begge sogn, i alt 26 personer skrev seg som medlemmer. Fire år tidligere hadde imidlertid prost Hans Jørgen Darre tatt initiativ til å få startet en misjonsforening. Dette arbeidet ble avbrutt på grunn av sykdom, men kom i gang igjen i 1850, denne gang med sogneprest Peder Parelius Essendrop som initiativtaker. Medlemstallet i misjons-

foreninga økte raskt, og i løpet av kort tid var det faktisk registrert 872 bidragsyttere/medlemmer i Klæbo og Tiller Missionsforening.

Helga Bekkedal og Mari Kahrs.

Marit Gundersen, Ingeborg Opem og Anna Grendstadbakk.

Bildene ble tatt 6. juni 2005 på møte hos Anna og John Sørensen Moe.

Prestegjeldene ble delt inn i åtte "distrikter". Disse distriktene falt stort sett sammen med datidens "lægd". I prestegjeldenes kirker skulle det holdes foredrag, og hvert eneste år, den 31. desember, skulle det holdes en misjonsfest. Basar skulle det også arrangeres, en gang i året. I hvert distrikt ble det valgt en formann som skulle sørge for at medlemmene ble innkalt til møter første søndag i hver måned. Denne formannen var som oftest "skoleholderen", som i tillegg til lærergjengen hermed fikk i oppdrag å ordne møtested, informere møtelyden om

møtested, skaffe "missionsmeddelelser", lese opp disse på møtene, holde foredrag og være møteleder. En betydelig arbeidsoppgave, skjønner vi.

Sett med nåtidens øyne skulle en ikke tro at særlig mange var villige til å ta seg fram på møter, fester eller basarer i all slags vær og føreforhold, året rundt. Befordringsmidler var det som kjent lite av på den tiden. Men, det viste seg snart at folk møtte opp, sommer som vinter. Spesielt basarene var godt besøkt. I den tida var kvinnene svært isolerte i sine hjem, langt mer isolert enn menn var. Dette foreningslivet var nok en kjærkommen anledning til å komme i kontakt med andre.

I flere ti-år var det bare menn som hadde styreverv, til tross for at det var kvinnene som ved sine huslige sysler sørget for at det kom penger inn i foreningens bøsser. De laget mat og kaffe til møtene, strikket, heklet og sydde gevinster til de årlige basarene.

Først i 1870-årene kom kvinnene med i styre og stell ved at **Klæbu Misjonsforenings kvinne-gruppe** ble startet. Det var Ane Katrine Arntsdatter Forseth (f. Nordseth 1832) som startet foreningen, og hun var formann i mange år.

Kilder: Artikkelserie i Menighetsbladet 2000 av Ingebjørg Forsberg og samtaler med Marie Kahrs.

Klæbu indremisjonsforening

Av Aid Sæter

Den 14. juli 1891 ble det holdt oppbyggelse på Tanem. Emissær Lars Eide var taler denne dagen. Anders Forfang, lærer ved Klæbu seminar og representant for Trøndelag indremisjonskrets, la fram tanken om å starte indremisjonsforening i Klæbu og Tiller. Alle tilstedeværende sa seg enige i det, og foreningen ble startet der og da. 34 personer skrev seg som medlemmer. Det ble skrevet lover, og første paragraf lød slik:

§ I.

"Foreningen har til formaal på Guds ords grund overenstemmende med vor Lutherske bekjendelse og i tilslutning til det kirkelige embete at virke for Guds riges fremme inden menighe-ten".

Like etter at foreningen ble stiftet i 1891, ble to kvinneforeninger tilsluttet hovedforeningen: Sletten kvinneforening og Lettingvold kvinneforening.

Foreningen hadde den første tiden stor tilslutning, og stadig nye vekkelser gikk gjennom bygda. Den Haugianske ånds lære hadde stor plass i folks liv, og dette ble ansett for å være til stor velsignelse. Likevel ble mange innen indremisjonsforeningen redd for at den evangeliske forkynnelse skulle bli for overfladisk. Derfor

tok foreningen opp lån i Klæbu sparebank til bygging av Fredly ungdomsskole. I 1907 ble Salem bedehus bygd i Klæbu. Dette første bedehuset ble satt opp ved Rønningen skole. Huset ble i 1957 flyttet til Svetrøa ved Storuglen.

I 1908 kom M. Viig som sogneprest til Klæbu. Han fikk, i samarbeid med Indremisjonsforeninga, startet både søndagskole og ungdomsforening. Han inviterte også til møter og fester i prestegården. På landsbasis ble Indremisjonen og Santalmisjonen slått sammen og heter nå **Normisjon**. Dette skjedde i 2001.

Kilde: Hundrede årsberetning for Klæbu indremisjonsforening første september 1991.

Klæbu Frilyndte Ungdomslag

Av Aid Sæter

Klæbu Frilyndte Ungdomslag ble stiftet 21. november 1892.

Men, lenge før den tid eksisterte det et lag som het Klæbu Samtalelag.

Dette hadde sitt utspring ved Klæbu Seminar, og var et lag der ungdommen kom sammen og drøftet de samfunnsspørsmål som var aktuelle på den tida. Det eksisterte også et ungdomslag ved Sjøen krets, mange år før Klæbu Ungdomslag ble stiftet.

Dette laget vet vi dessverre ikke mer om.

Den første formann i KFU var Olav Vasseljen. Han var lærer ved Sletten skole fra 1892 - 1899. Lagets formål var å samle ungdommen til godt lagsarbeid, og til samvær i sømmelige former. Det er og ganske sikkert at laget ble stiftet for å være en motvekt til den pietismen som rådde i samfunnet i denne tida.

Mange andre lag har hatt sitt utspring fra Ungdomslaget. Noe av det første som ble gjort var å danne et sangkor, senere ble Klæbu Idrettslag, Klæbu Sanitetsforening og Klæbu Spell-lag stiftet. Spell-laget var i aktivitet til midt på 1950 tallet. Da tok Klæbu Teaterlag over.

I starten drev ungdomslaget også med kursvirksomhet. Det første kurset ble holdt i 1903. Det var et trearbeidskurs. Senere ble det kurs i søm og veving. I 1911 stiftet ungdomslaget et reparasjonslag, kjøpte inne forskjellige landbruksredskaper og en hest. Alt dette gikk på lån til småbrukere og andre som trengte det.

Ungdomshus.

De første årene ble møtene og de årlige festene holdt rundt om på gårdene. Dette var ikke tilfredsstillende, og det ble bestemt å bygge et eget hus. Det første ungdomshuset, Ljosheim, ble bygget på Husby / Eidstu høsten 1901, etter flere år med dugnadsinnsats og innsamling av penger. Dette huset ble snart for lite, og utover 1920-tallet ble det bestemt å bygge et nytt ungdomshus. Det var trange tider økonomisk, og for å få tatt opp et lån på kr. 6000.- måtte sju av bygdas menn ta på seg kausjonsansvar. Enormt mange dugnadstimer måtte også til, og i 1929 ble nye Ljosheim, ferdigbygd og innviet. Dette var etter datidens norm, et overlag stort og fint hus som var 24,5 meter langt og 10 meter bredt. Dette huset fungerte godt i mange, mange år. Men i 1974 ble både hus og tomt solgt til Trondos.

Klæbu Frilyndte Ungdomslag hadde sitt 100-årsjubileum i 1992.

Gamle Ljosheim ("Istuggu") lå på grensa mellom Eidstu og Husby (revet i 1929).

"Spelstykke". Fra venstre: Anna Ulstad, Kjartan Ulstad, Gunnar Ulstad, Sofie Eide og Einar Holthe. (Se også Klæbu Historieblad i 1993.)

Men det hadde allerede da vært tungt å drive laget, og i 1996 ble det lagt "på is", i påvente av noen nye ildsjeler som kunne få liv i det igjen.

Folkets Hus i Klæbu - reist av arbeiderungdom - fikk en vakker innvielse.

Det store lokale var fylt til siste plass. — Et imponerende arbeide utført av ungdomslaget.

Innvielsen av Folkets Hus i Klæbu igår blev en usedvanlig vakker og minnerik feststund og en begivenhet, som dannede en strålende avslutning på det store og opofrende arbeide våre driflige og enerske ungdomslagsmedlemmer i Klæbu har nedlagt ved reisingen av et eget hus for arbeiderbevegelsen i Klæbu. Selv de mest optimistiske av de Trondhjemskamerater, som en Junikveid for 10 år siden drog op til Klæbu og stiftet ungdomslaget, hadde neppe ventet at den spire de den gang plantet, skulde slå så kraftige røtter og opvise et så godt resultat i den forholdsvis korte tid.

Hundreder av interesserte arbeidere og arbeiderkvinner, både eldre og unge, var igår fremmøtt til festen. Her fra byen drog 50—60 deltagere vesentlig lagsmedlemmer, opover i biler. Fremover veiene kom deltagere i flokk og følge og stevnet mot det nyreiste, vakre lokale, hvor det røde flagg valet i høst vinden.

De filreisende blev alle som en sterkt imponert over det arbeide arbeiderungdommen i Klæbu her har nedlagt av arbeide og seigt slit. Selve hustomten, som utgjør et flere mål stort areal, er stenet og knudret. Det var nok ikke nogen liketil sak å få ryddet og jenvet ut de knudrete hauger, da karene tidlig i vår, mens jorden ennå var frosen, tok fatt med spaden og trillebøren. Folkets Hus har en vakker beliggenhet. Bygningen er opført under ledelse av en av lagets egne medlemmer, byggmester Bostad. Det inneholder en stor forsamlingsal med god plass for et par hundre mennesker og scene, dessuten har man en mindre sal, som egner sig både som restaurant og møtesal. Foruten dette inneholder bygningen et prektig kjøkken og på loftet er innredt garderobe.

Da formannen i Klæbu Arbeiderungdomslag, Johan Nervik, igår ønsket de fremmøtte velkommen, etter at forsamlingen hadde sunget «Internasjonalsen», var den store sal stoppende full.

Efter avsynelsen av Gunnar Ouslands «Vi bygget for andre plassen så titt» fikk byggekomiteens formann, Peder Storsve, ordet og redegjorde i korte trekk for forbedringsarbeidet og opførelsen av huset. Selve tomten blev innkjøpt i 1922, eller at ungdomslaget i flere møter hadde drøftet spørsmålet om hvordan man på heldigste måte kunde løse vanskelighetene med å skaffe hus for arbeidernes møter og sammenkomster. Efter at laget gjennom lengere tid hadde samlet inn midler og ved hjelp av et mindre lån, hadde man vinteren 1927—28 ca. 4000 kr. disponibel for bygningen. Der blev så vedtatt planer og omkostninger fremlagt av den nedsatte byggekomite, Trygve Bostad, Peder Teigås, P. Storsve, Hans Storsve og J. E. Nervik. I mai blev så arbeidet igangsatt og opførelsen overlatt J. E. Nervik og O. Bjørklmark. Av lagets medlemmer er det utført

meget gratisarbeide, således er både graving, støpning og kjring av materialer utført uten utgift for laget. En rekke medlemmer av laget og andre partifeller har ydet midrag i form av interiør og forskjellige bruksgjenstande og penger. Huset i den stand det nu er koster 5904 kroner og derav er tilveiebragt av ungdomslaget 1732 kroner.

Byggekomiteens formann overleverte derefter huset til Klæbu Arbeiderungdomslag og uttalte herunder håpet om at laget vilde bli godt tjent med huset og at det vilde bli til glede og gagn for arbeiderbevegelsen i Klæbu.

Ungdomslagets formann takket på lagets vegne bidragsydere og andre interesserte for god hjelp under byggearbeidet. Spesielt rettet formannen en varm takk til byggekomiteen med dens energiske formann for vel utført arbeide.

Efter unison sang og musikk fremsa derefter Gerstrud Johansen en vakker og stemningsfull prolog. Såvel fremsigelsen som selve prologen bidrog i høi grad til å øke

stemningen under den høitidsfulle feststund.

Der blev nu en kortere pause, som deltagerne benyttet til å la de bugnende smørrebrøddat i restauranten vederfares all rettferdighet. Red. Buen holdt derefter en utmerket tale om den store betydning reisingen av et Folkets hus innebærer for arbeiderbevegelsen og dens fremgang. Her skal der smedes våben, som skal anvendes til kamp mot likegyldigheten blandt menneskene. Likegyldigheten er vår verste fiende og et av ungdomsbevegelsens viktigste formål er å rydde den av veien. Folkets hus skal også være stedet hvor den sunde og ungdomsfriske livsglede hersker, og på slike steder blir der også grobunn for alvor. Tal. sluttet med å uttale ønsket om at huset vilde bli til gagn for arbeiderbevegelsen i Klæbu og utbragte derefter et tre ganger tre hurra, som fikk veldig tilslutning fra den tett-pakkede sal.

Dagens annen taler, stortingsmann Sverre Støstad, holdt derefter et ypperlig agitatorisk foredrag med utgangspunkt i Pe. Sivles revolusjonsdikt: «Heis oss et rødt, et flammende flagg». Tal. rettet efter å ha gjennomgått den økonomiske og politiske stilling i vårt land idag en varm appell til arbeiderungdommen og våre partifeller i Klæbu om å ta aktiv del i arbeidet for tilslutning til Det norske Arbeiderparti og i forberedelsen av arbeiderklassens overtagelse av samfundsmakten. (Langvarig bifall).

Der blev så unison sang av den tyske socialistmarsj, Op, socialister. Så var det musikk av et lite men utmerket orkester og så bragte representanter for de innbødte organisasjoner en hilsen til festen.

Formannen i Klæbu Arbeiderlag, Peder E. Nervik, frembar i velvalgte ord arbeiderlagets takk til ungdomslaget for det utmerkede arbeide som her var nedlagt. Formannen i Sør-Trøndelag Arbeiderparti, Nic. Eggen, bragte en hilsen og takk fra fylkespartiet, videre tatte formannen i Trøndelag distriktsorganisasjon av Arbeiderne Ungdomsfylking, Trygve Dyrendahl, formannen i Trondhjems Arbeiderungdomslag, Gunnar Sand og formannen i Selsbak Arbeiderungdomslag, Einar Hollum. Til slutt tatte stifteren av ungdomslaget i Klæbu, Alfred Trønsdal. Samtlige taler blev hilst med kraftig bifall. Festen fortsatte utover kvelden med avvekslende underholdning og var fra først til sist preget av en sjelden god og kameratslig stemning.

Der var ca. 400 mennesker tilstede på festen, og lokalet var fullstendig overfylt.

Kilde: 100-årsberetning Klæbu Frilyndte Ungdomslag, skrevet av Haldor Buan Grendstad

Norske Kvinners Sanitetsforening

Av Aid Sæter

Sanitetsforeningene ble organisert "paa landets inndeling i 7 kredser" (lov vedtatt 25. april 1911) "Kredsbyer er: Kristiania, Christianssand, Bergen, Trondhjem, Bodø, Tromsø og Vardø."

De første Sanitetsforeningene i Norge startet i 1896. Først ute var Kristiania Sanitetsforening stiftet 26. februar 1896, medlemantall 534.

Senere fulgte Trondhjems Sanitetsforening, stiftet 11. nov. 220 medl. Trondhjems kreds.

Antall foreninger og antall medlemmer økte jevnt i de påfølgende år, og i 1910 var situasjonen slik: "Landsorganisasjonen omsluttet ved aarets utgang 102 avdelinger med til sammen 14 666 medlemmer."

Den første "formand" på landsbasis var fru Fredrikke Marie Qvam, fra Steinkjer. Hun var formann og den dominerende lederskikkelse helt fram til 1933. På denne tiden var det helt uvanlig med kvinnelige ledere/formenn. Vi må huske på at stemmerett for kvinner ikke ble innført før i 1913.

Arbeidet i sanitetsforeningene var i utgangspunktet tenkt rettet mot "Pleie af syge og saarede i Felt", (dette er det opprinnelige navnet på Røde Kors) men etter en tid ble fokus bl.a. rettet mot bekjempelsen av tuberkulosen, ved 1. å skaffe til veie midler for å hjelpe noen av de som ble rammet av sykdommen, og 2. finne fram til, og distribuere informasjon om sykdommen.

Florence Nightingale (1820 - 1910) var nok den som i høyeste grad var med på å sette i gang hjelpeforeninger rundt omkring i Europa.

Følgende telegram viser hennes innvirkning.

Til miss *Florence Nightingale* avsendte formanden, fru F. M. Qvam, følgende skrivelse 6-5-10:

"Norske Kvinders Sanitetsforening sender Dem sin ærbødige lykønskning paa Deres 90de fødselsdag i erindringen om hin frelsende engel, som bragte lindring og trøst for de ulykkelige saarede og syke under Krimkrigens rædsler.

Deres navn fløi dengang ut over den ganske verden og viste vei til humanere forhold for syke under baade krig og fred.

Norske Kvinders Sanitetsforening er grundlagt paa de ideer, som De har levet og kjæmpet for. Ta derfor dens hjertelige tak!"

DRONNING MAUD var sanitetsforeningens "beskytterinde."

Økonomi.

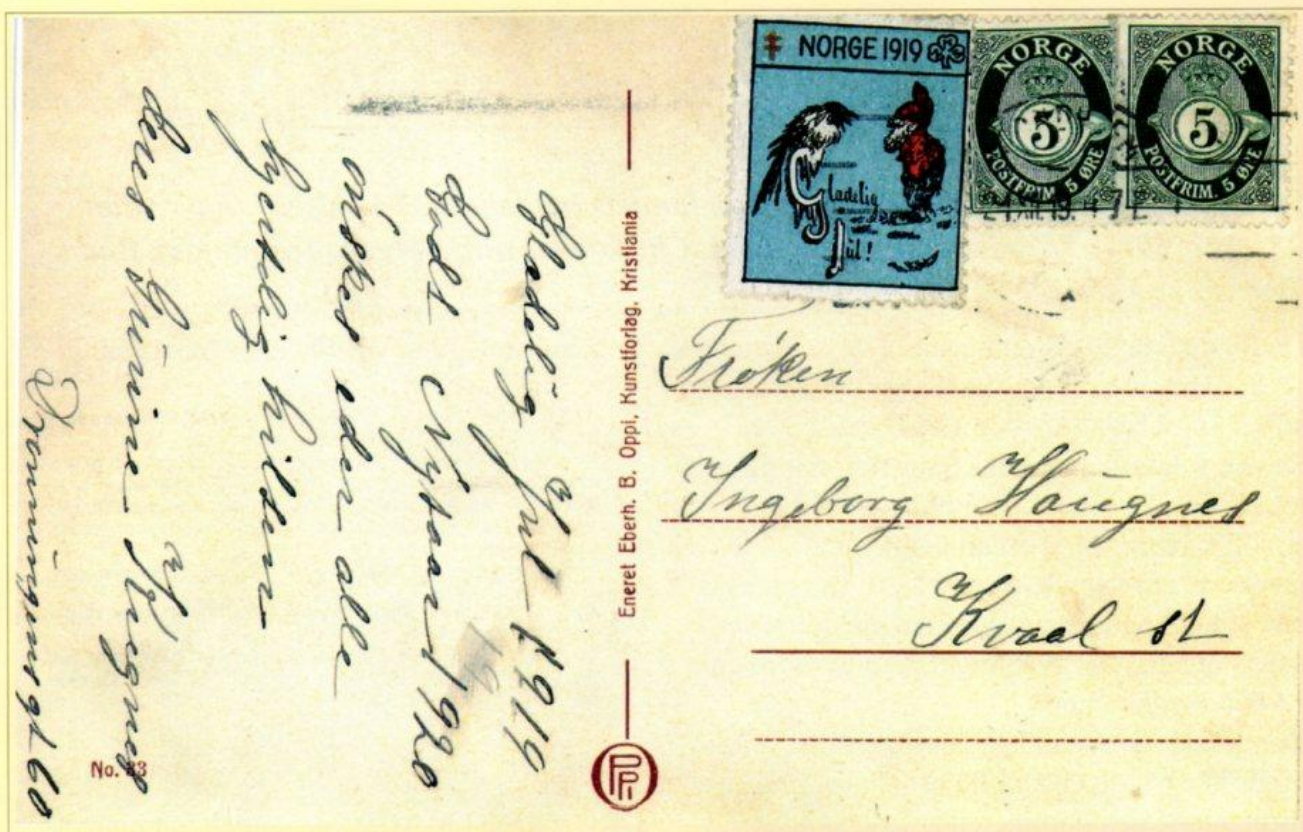
Det var naturligvis helt nødvendig å skaffe til veie penger. Innsamlinger til "tuberkulosens bekjæmpelse" startet allerede i 1901. Stor oppmerksomhet fikk de såkalte "2- og 10-øresindsamlinger" enten ved direkte innsamling, eller ved salg av julemerker eller maiblomst.

Det ble oppnevnt egne komiteer for salg av maiblomster. Få år senere var maiblomstsalg blitt så innbringende at det i enkelte områder hadde økonomi til å opprette "Maiblomstens Barnekoloni". Barn ble tilbudt opp til to mndrs opphold i helseinstitusjoner.

Maiblomstene som kom ut før krigen var laget av celluloid men de første etter 2. verdenskrig ble laget av avpresset papir - senere ble det plast.

Klæbu Sanitetsforening. Medlemsfortegnelse ved starten 19. juni 1910

Medlemmer.			
Aftret, Anna.	Ellingsen, Beret.	Krokum, Anna.	Sneeggen, Johanna.
Aftret, Anne.	Ellingsen, Ole.	Krokum, Arnt.	Sneeggen, Ludvig.
Asnes, Petra.	Flatjord, Anders.	Kvernodden, Bergitte.	Sneeggen, Marit.
Aune, Ingeborg.	Flatjord, Andrie.	Lium, Ingeborg.	Sneeggen, Martha
Anne, Kristine.	Flatjord, Astrid.	Lium, Olav.	Sneeggen, Ole.
Anne, O.	Flatjord, Tollef.	Lium, P.	Solem, Ole.
Anne, Serine.	Forseth, Arnt T.	Moen, Karen.	Solem, Randi.
Anne, Sivert.	Forseth, Berit.	Moen, Ole.	Storvolden, Oluf.
Bjerklimark, Ole.	Forseth, Beret L.	Mogstad, Mari.	Storvolden, Sigrid.
Borgen, Arnt.	Forseth, Bernt L.	Mosve, Berit.	Storvolden, Sofie.
Borgen, Johanne.	Forseth, Knud L.	Mosve, Ole.	Strand, Peter.
Borgen, Jonetta.	Forseth, Kristine K.	Nergaard, Th.	Svaan, Eskild.
Bostad, Bersvend.	Forseth, Kristine T.	Nesseth, Louise A.	Svaan, G.
Bostad, Gurine.	Forseth, Lars.	Nideng, Andreas A.	Svaan, Gurine.
Bostad, John.	Forseth, Lars K.	Nideng, Andreas, E.	Svaan, Knud.
Bostad, Martha.	Forseth, Ludvig.	Nideng, Anne A.	Svebakken, Ingeborg.
Bromstad, Gunerius.	Grendal, Randi.	Nideng, Ingeborg A.	Sydnæs, P. M.
Brottem, Gitta.	Grendal, Thor.	Nideng, Karen A.	Søther, Lina.
Brottem, Klaus.	Grindstad, A.	Nideng, Oline.	Tanemsmo, Arnt.
By, Anna.	Grindstad, Eli.	Nygaard, M.	Tanemsmo, Sigrid.
Bo, Marie.	Hagen, Peder.	Nygaard, Stine.	Tanemsmo, Tomas.
Bo, Peder.	Halseth, Ole.	Næsseth, Pauline.	Tellugen, Peder.
Bo, Synneve.	Halseth, Oline.	Osen, Ingebrigt.	Thanem, Andreas.
Dragsten, Halvor.	Halsethmo, Peder.	Overvik, G.	Thanem, Ingeborg Anna.
Dragsten, Karen.	Haugen, Johanna.	Overvik, Gjertrud.	Tømmervold, Hans O.
Dragsten, Peder.	Haugen, Nils.	Riise, Marie.	Ulseth, Karen.
Dævie, Beret.	Hegstad, Anne.	Rønningen, Bertine.	Ulseth, Magnhild.
Dævie, Oluf.	Hegstad, Hans.	Rønningen, Lars.	Ulstad, Karen.
Eggan, Albert.	Holm, Johan.	Rønningen, Peder.	Ulstad, Karen, yngre.
Eggan, Gjertrud.	Holm, Johanna.	Rønningsbakken, Beret.	Ulstad, Karl.
Eggan, Kari.	Holm, Marie.	Rønningsbakken, Kirsti.	Ulstad, Laura.
Eggan, Ole.	Husby, Edvard.	Rønningsbakken, Nella.	Ulstad, Nikolai.
Eggan, Helene.	Husby, Karen.	Selsbak, Arnt.	Vangsmo, I.
Eidstu, Bjørn.	Husby, Klaus.	Selsbak, Bergitte.	Veiteberg, Danilla.
Eidstu, Karen.	Husby, Sivert.	Selsbak, Halvor.	Veiteberg, Kathrine.
Eidstu, Serine.	Husbytrø, Martha.	Selsbak, Johan.	Veiteberg, Tollef.
Eidstutro, Andreas.	Høiaas, Ole.	Selsbak, Randi.	Wiig, M.
Eidstutro, Karen.	Iversen, Karen.	Skjellbakken, Hanna.	Wisth, O. C.
Eidstutro, Karen, yngre.	Koen, Margrethe.	Skjellbakken, Sivert.	Wisth, Marie.
		Sneeggen, Gjertrud.	Wolf, J. U.

Klæbu Sanitetsforening

Av Aid Sæter

I 1910 ble også følgende foreninger i Trondhjems kreds startet: Holtaalen, Børsen, Stjørdalen, Rissen, Frosta, Værdalen, Ranheim. Namsos, Melandsø og Buviken.

Det var **Klæbu Ungdomslag** som tok initiativ til å få fru Wexelsen Jahn (formann i Trondhjems sanitetsforening) til å komme til Klæbu 16. mai 1910 for å holde foredrag om "Folkehelse og Tuberkulose"

"Hensikten med foredraget var å vekke interesse for en tidsmessig sykepleie i bygden og om mulig stifte en sanitetsforening. Foredraget var godt besøkt, og det viste sig ogsaa at der var stemning for at realisere en saadan tanke."

Den 19. juni ble det holdt et møte der styre ble valgt og lover vedtatt.

§ 1 a) "Klæbu sanitetsforenings formaal er at underholde en sykepleierske, som har at besørge sykepleien og menighetsarbeidet i bygden, b) samt oppta arbeidet mot tuberkulosen i den utstrækning tid og midler tillater."

Som vi ser var det stort gehør for å starte en sanitetsforening i Klæbu, og hele 159 personer skrev seg som medlemmer. Det blir 16 % av alle de 992 innbyggere som bodde i Klæbu i 1910. Ikke dårlig!

Denne første sanitetsforeningen var en forening både for kvinner og menn. Men allerede i 1912 ble det startet en egen kvinneforening.

Det er svært trivelig å lese i protokollen. En får i stor grad orientering om hvor mange av Klæbus innbyggere som har fått konkret hjelp fra sanitetsforeningen gjennom tidene.

Ref. fra protokollen:

17. mars 1914 ble det besluttet å bestille 400 mai-blomster, og som sak 4 på dette møtet ble det besluttet "at indkjøbe materialer av foreningens kasse til syarbeider for kvinneforeningen".

19. okt. 1917 ble det besluttet "å kjøpe inn en sykekurv med tilbehør. Det ble også bestemt å kjøpe inn en koffert til å oppbevare de sykeartikler som hører foreningen til."

23. mars 1918. Som en del av årsberetningen står: "Søsteren har i 1917 havt 25 forskjellige pleier med til sammen 250 pleiedøgn. Derav 3 utenbygds pleier med til sammen 46 pleiedøgn. Hun har havt 16 mandlige og 22 kvindelige patienter og 51 vaakenætter. Hun har avlagt 16 sykebesøk og utført 125 forbindinger og skiftninger. Søsteren har været optat til enhver tid og det har nok været stridt for hende. Foreningens sykemateriell har været stadig bortlaant. Foreningen har lidt av medicin og forbindingsaker og det har kommet vel med på mange steder. Dessuten er flere understøttet med nysilt melk og et lite barn har faat et godt uldteppe. En tuberkuløs kone har faat fri pleie i 2 maaneder og en anden har havt søsteren frit i 8 dage."

Klæbu sanitetsforening er i full aktivitet også i dag. Nå har foreningen 370 medlemmer.

Kilde: Aarsberetning fra Norske Kvinders Sanitetsforening for 1910. (lånt av Anna Devle) og Forhandlingsprotokoll for Klæbu Sanitetsforening, for årene 1910 - 1948.

Fra 80-årsjubileet i 1990. Første rekke: Kjellaug Forseth (kretsformann), Sonja Jensen (formann), Solveig Winter (kretssekretær), Kristine Forseth. Andre rekke: Odd Fosseide, Solveig Graffer, Ingrid Husby, Trygve Graffer, Liv Forseth, Lars Forseth.

Brungfjell-kirka

Av Anders Skjenald

Den store steinen på bildet ligger i fjellsiden av Brungfjellet og er grensen mellom Klæbu og tidligere Flå kommune, nå Melhus kommune. Steinen er ca. 4 meter høy og ruver godt i terrenget.

Martha Brøttemsmo, eller "Gammel Martha Moa" som det var vanlig å si i Sjøbygda, kunne en gang fortelle at en stor elgokse hadde skremt henne opp på steinen mens hun var på molteplukking. - Hvordan det gikk til slutt er litt usikkert, men både Martha og elgen overlevde.

Blomsterbutikken med faglig dyktighet, personlig service og godt humør!

Velkommen til en hyggelig og sikker blomsterhandel

www.gkflora.no
Tlf. 72 83 05 05 - 7540 Klæbu

BUNNPRIS

PRISENE TIL BUNNS - IKKE UTVALGET!

7540 KLÆBU - TLF: 72 83 05 10

Åpningstider: 9-22. Søndag 11-22

Familiedag på Teigen

*På kulturukas siste dag,
- søndag 04.09. -
var det familiedag
på bygdemuseet.
Ettersom temperaturen
var på ca.16 grader
ved åpningen kl. 11.30
- så det riktig lovende ut
for både fremmøtte
familier og de ulike
"aktører" på Teigen.*

Med åpen butikk og salg av både kaffe, pølser og rømmegrøt kunne man også få tilstrekkelig med påfyll i etter hvert sultne mager. – Gamle traktorer, motorer og ulike typer motorsager syntes å være av stor interesse for mange.

I tillegg var det bl.a.natursti, kanoutleie og ulike aktiviteter gjennomført av speiderne i Klæbu. Interessant var det også å bi-våne tre meget lydige hunder som på kommando fra sine eiere utførte mange forskjellige øvelser av ulik vanskelighetsgrad. Været er alltid viktig for utendørs arrangementer og utover dagen sank dessverre temperaturen samtidig som det ble ganske fuktig å oppholde seg utendørs. – Men uansett, - og som alltid, - er det både interessant og hyggelig å oppholde seg på historielagets museum.

Dugnad på Museet

10. mai hadde vi invitert til dugnad på Teigen. Planen var å ta ei opprydding for sommeren. Til sammen 18 personer møtte opp. Kvinnfolka ryddet og vasket inne i Låna og Mastua. Mannfolka jobbet utomhus, raket sammen kvister og bar, og brente opp alt.

Takk for innsatsen alle sammen!

Ivar

TESTIMONIUM.

Sivert Olsen Devle.

har ved den *10* *september* måned 18 *99* afholdte

sergeanteksamen

ved kavaleriets skoleeskadrons underofficersskole erholdt følgende karakterer:

1° <i>Almindelse:</i>			
Norsk	{	mundtlig . . . . . <i>1,5</i>	} . . . . . <i>1,5</i>
		skriftlig . . . . . <i>1,5</i>	
Skrivning			<i>1,6</i>
Regning			<i>1,0</i>
Udmålingslære			<i>1,0</i>
Historie			<i>1,0</i>
Geografi			<i>1,0</i>
2° <i>Topografi</i>			
Landmåling	{	theoretisk . . . . . <i>1,5</i>	} . . . . . <i>1,65</i>
		praktisk . . . . . <i>2,0</i>	
Rekognosceringslære			<i>1,1</i>
Topografisk tegning			<i>1,6</i>
3° <i>Militære reglementer og instrukser:</i>			
Eksercerreglement			<i>1,0</i>
Øvrige reglementer og instrukser			<i>1,0</i>
4° <i>Militær administration:</i>			
Administration			<i>2,0</i>
Listearbejde			<i>2,0</i>
5° <i>Felttjeneste og Pionertjeneste:</i>			
Felttjeneste			<i>1,1</i>
Pionertjeneste			<i>1,0</i>
6° <i>Veterinærlære:</i>			
Veterinærlære	{	theoretisk . . . . . <i>1,7</i>	} . . . . . <i>1,7</i>
		praktisk . . . . . <i>1,7</i>	
Beslaglære			<i>2,1</i>
7° <i>Ridning</i> . . . . . <i>2,60</i>			
8° <i>Legemsøvelser og Våbenbrug:</i>			
Gymnastik og svømning			<i>1,8</i>
Sabelhugning			<i>2,1</i>
Skiveskydning			<i>1,9</i>
9° <i>Praktisk kommando, instruktionsfærdighed, Eskadronstjeneste:</i>			
Kommando			<i>2,1</i>
Instruktionsfærdighed			<i>2,2</i>
Eskadronstjeneste			<i>1,6</i>

Hovedkarakter: *1,676.*

og bestået sig som den *6te* af *17* eksaminerede.

Meget godt.

Praktisk militær brugbarhed og opførsel i almindelighed:

Meget brugbar - Særligt godt.

Har frekventeret underofficerskolen fra *10/9-96* til *10/9-99.*

Kristiania den *10de september* 18 *99.*

Schmidt

chef for skoleeskadronen.

Sivert Olsen Devle (født 1876, døde ugift i 1904).
Sønn av Ole Andreas Olsen og Else Olsdatter Ulset.
Tok militær utdannelse og ble uteksaminert "sergeant" i 1899
med særdeles gode karakterer.

UNIONSOPPLØSNINGEN 1905

Redaksjonen har ikke fått noen stor respons på vår etterlysning etter stoff i 2004-utgaven.

Men fra John Lium har vi fått følgende om fanejunker Paul O. Lium:

Paul O. Lium var født i Lesja 13.3- 1863, og døde på Stavlund 8.9 -1950. Han flytta fra Lesja til Tømmesdalen i Horg i 1870. Etter folkeskolen begynte han på Befalsskolen i Trondheim ca 1880. Ved bestått eksamen på Befalsskolen ble han utnevnt som underoffiser (ser-sjant), og fikk sitt virke i infanteriet på Værnes. Han rykket senere opp til fanejunker.

Lium var med som grensevakt i 1905, sannsynligvis i Meråkerfjellene. Han ble gift med Ingeborg Stavlund i 1886, ”jordtaus” på Stavlund. I tillegg til militær ble han også bonde i Klæbu.

Paul O. Lium ble mye med i kommunalpolitikken, blant annet som ordfører i periodene 1905 – 1913 og 1920 – 1928, tilsammen 18 år. Han ble pensjonert fra militæret etter oppnådd aldersgrense.

Fanejunker Paul O. Lium. Grensevakt 1905.

Bernt Ludvig H. Forseth, - f. 1882, - kom fra gården Forseth øvre i Klæbu. Han var sønn av Martha og Lars H. Forseth. Her ser du Bernt som menig soldat i 1905. Han tjenestegjorde bl.a. som grensevakt noen uker dette året i traktene omkring Storlien. Bernt L.H.Forseth døde i 1971.

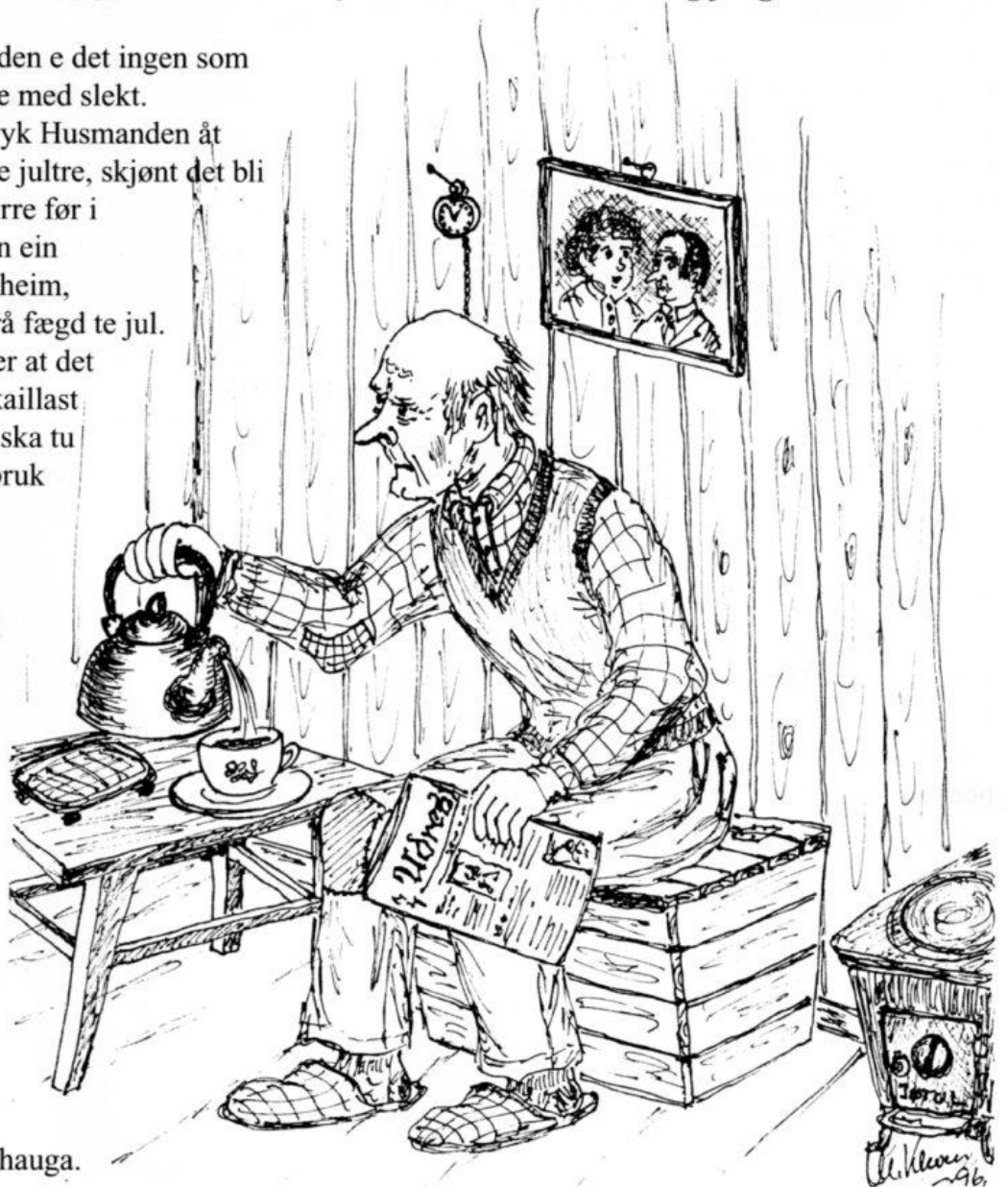
Om "julestria" og my ainna mærkele

Av Husmanden i Sjøbygden

Det der dæm kaille for julestria e nå slag som Husmanden ailler ha forstått sæ på. For på Måssåhauga må 'n arbe' året roint, og førre jula lyt 'n vårrå ækstra snåp for å vinn tu aillt som ska gjørrås. Så dinn der "julestria" bli det ailler tia te å hæft bort sæ med.

Tile på hausten ska ve'n puinni tak og poteten åt jolkjellara. Og når Grendstadmajn ha trøska fær Husmanden dit for å få sæ ti ny sænghælm så at 'n får skjefst ti bonstra. Samtile tæ 'n heim e par bøttå strøsainn frå Tejlainne. Og e det tælg å få ti, bli det koka lutsåp òg. For pott-åsk gjær Husmanden te sjøl. – Nej, dinn der "julestria" måte bæst åt dæm ni blankbygden. Følk som itj veit kerr dæm ska hæng fengrainn ti.

Men her 'pi Sjøbygden e det ingen som fær og hæfte bort sæ med slekt. Inna snøn kjæm, stryk Husmanden åt skoga og sjer sæ ut e jultre, skjønt det bli itj hygge og heimberre før i Sjulsmæssleite. Men ein grantopp bli ti med heim, for murpipa lyt vårrå fægð te jul. Ein kainn itj resseker at det fättå ti sotet mett i kaillast vintra. Ættepå ska åska tu omna, og da lyt 'n bruk sotkollo. Men føsst må 'n ta ut både spjellet og resta. Åskskoffa plå bli så fuill at deinn lyt tømmas flegång inna det e færdigt. Det e et skikkele grisarbe' slekt, for når Husmanden te sist tæ soplminn og fli tå gølv, står sotrøyken som ein vægg i kjøkenet på Måssåhauga.

Men når skuill aillt det der ha vertte gjort vesst Husmanden for å tøva med dinn der ”julestria” istan? - Nei, det va my likar før. Da haul ’n ailler snakk om nå slekt. Følk arbet og tidd still. Så Husmanden gjær som ’n plå te kvar jul, og bry sæ itj om kerr dæm ni blankbygden heill på med.

Vesst det kjæm småkryp ti skinnfeilln såmmårs dag, bli ’n lagt over ei maurtuv. Og ætte e døgn e ’n rein. Men te jul bli ’n lagt ut i nysnøn og kallinn e par tima. Sea e det bærre å lægg ’n ni sængbænken att. Men slekt forstår itj følk i dag.

I nonsleite om Sjulsmæssdan tæ Husmanden sparken og fær over Ståggån og handle te jul. Ætte at Dævlen fløtta innover mot Halsetmoa, lyt Husmanden hainnel hos Kopen. Det bli for langt å færrå ellers. Men Husmanden sakne Dævlen. Itj for at det e nå gæli med Kopen, - men læll. - Nei, Kopen e ein ovelag staut kar og stram og sjå te. Så det e itjnå gæli og sei om hainnåm. Og så har ’n så my pen førtjå på butikka sinn.

Men mang tå varåm hass e heill klein. Sist Husmanden va der låg det julgraut ti påssåa borti hyllåm hass. Kæm kjøpe nå slekt? Og kaillvatn sæll ’n ti flaskå for nerear aten kronå litern! - Sei kerr dæm vil om butikken åt Moinn utpå Plassa: Det va itj mang sjæle ’pi Sjøbygden i deinn ti’n, og de flest va pænglaus og vart skyldig for det dæm haindla. Lik rætt va det ailler snakk om å ta betalt for kaillvatn. Følk som va tøsst fekk drekk det dæm villa tu vass-østern hinna Borghild, uta at det kosta ein skjel-ling. Det va i *sørvis* hos Moa ’pi Sjøbygden.

Husmanden e tå dæm som kjøpe sæ e såpstyttj te kvar jul. For reinsleheit ha bestaindig verre høgt akta på Måssåhauga. Og når Husmanden kjæm heim frå butikka Sjulsmæssdan, dræg ’n inn storstampen på kjøkengølvet og fli sæ te hæljen. Men bærre for å få sagt det; Det e sist gånga som det bli kjøft såp hos Kopen, for i år prakka a Ærna på Husmanden e såpstyttj som det itj va gagn ti. Vatnet vart da så lortåt tå a!

Men i millomjuln ska det bli klåggå både på såpa og på ho som sælt a. Men Husmanden ka-vere på at dæm kjæm te og skylt på ”julestria” , både Kopen og a Ærna.

Kvar julkveill e det e prakk med å få julteilla på fot. Einten lyt læggen øksas tå eill jultrefoten hållås tu. Ellers bli det itj gjort mer einn det som e behøvele deinn dan. A Dagros får ei ekstra klip mjøl, katta ein fløytskvætt og fauelln koinnbainn. Ve’n bli innberre for fler dåggå, og vasstreet får hæng på spiskammersvæggen te ætte hæljen. I seksleite ringe dæm inn jula ni blankbygden, skjønt det hørrer itj oppåt Måssåhauga. Men da e det hælj, og da sætt sæ Husmanden oppi bordsbænka og læs julevange-liet høgt for sæ sjøl:

” Det heint sæ i de dåggåm at det gjekk ut ei bau frå ’åm keisar Augustus at aill vala skuill mainntalskrivas. Det her va dinn fösst innskri-vingen i deinn ti’n ’n Kvirinius va landshøv-ding borti Syrien. Og aill gjekk for å skriv sæ inn, kvar og ein åt bya sinn. ’N Josef strauk frå Galilea, frå byn Nasaret til Judea, te byn hass David, som het Betlehem, for hainn va tå følket hass, for å lætt sæ innskivas med ’n Maria som ’n va ringforlåvvå med og som va bandiger. – Men mea dæm va der vart ho liggainn. Og ho født ein gut, deinn fösstfødt, reiva ’n og la ti ei krubb, for det va itj husrom å få ainnerstass.” - Og ætte kvart kjæm ’n te ”De tre vise menn fra Østerland” som kom med gull røkels og myrra åt ’åm.

Husmanden, som en sindig kar, bli settainn og foruinner sæ over det ’n ha lesse:”Tre vise menn fra Østerland .....” Kelles va det mole å finn så mang vættau karra. Og samtile te og med.... Forræssen; kerr ligg det der ”Øster-lainnet” hæn? Hus-manden ha ailler hault snakk om nå ainna einn det som ligg hita Grendstad-tippen. Vika der følk ligg-for å bade heile såmmårn. Og nå fler ”Østerlainn” kainn det næppe finnas. Dæffor kainn det itj varrå nå å tvil på: ”De tre vise menn” som det står om borti Skreften, va sjøbygge aill ihop.

Gravfeltet på Nordal

Av Hans Henrik Solheim

Sommeren 1923 var anleggsingeniør Karl Gundersen i ferd med å grave ut kjeller til sitt nye hus på Nordal. Eiendommen var skilt ut fra Klæbu prestegård (By) i 1922. Under dette arbeidet dukket det opp, en knapp meter under bakken, to runde steinringer ca. en fot i tverrmål. Under disse var det kullrester og brente bein. Dette funnet ble ikke undersøkt av fagfolk. Uten å være klar over at det var graver, hadde Gundersen jevnet ut et par andre hauger. I en av dem ble det funnet et økseblad av jern og en firkantet remspenne av bronse.

Konservator Th. Petersen.

Gundersen forstod nå at det dreide seg om fornminner og kontakten både lensmann og museet i Trondheim ved konservator Th. Petersen. Hvor denne haugen lå vites ikke med sikkerhet. I sin rapport sier Petersen at "den ligger ikke langt fra veien. Den er rund og måler 9.5 m i tverrm." En muntlig tradisjon går ut på at haugen lå der hvor Selli rekonvalesentsenter ligger i dag. I et forsøk på å finne en nærmere angivelse av haugen for eksempel på et kart, ble Topografisk Arkiv på Museet besøkt. Dessverre forelå ikke noe kart.

NIDAROS

TRONDHJEMS MORGENAVIS

Gravplass fra vikingetiden funnet på Klæbu prestegårds grunn.

Også en 1000 år gammel boplass kommet for dagen på samme sted. — Nærmere undersøkelser foretas av konservator Petersen.

NIDAROS skriver om gravfunnet.

I avisa Nidaros skriver man om funnet den 19. og 20. sept. 1924. Her skriver avisa på førstesida "Gravplass fra vikingetiden funnet på Klæbu prestegårds grunn." Så følger en foreløpig beskrivelse av funnet. Dagen etter har man intervjuet Th. Petersen som gir en nærmere analyse av gravfeltet.

I Klæbu er der nettop gjort et gravfund som menes å være av betydelig interesse; hittil er det alene en rent foreløbig undersøkelse som har kunnet foretas, men allerede denne synes å fastslå, at man her står foran fund fra omkring 1000 år tilbake.

Konservator Petersen fra Trondhjems museum har de siste dagene vært i Klæbu for å besiktige fundet som vil bli gjort til gjenstand for nærmere utforskning så hurtig som forholdene tillater.

Det er på prestegårdens grunn gravene fra vikingetiden er kommet for dagen. En småbruker ved navn Gundersen har i sommer opført hus på en tomt han

har erhvervet av prestegården; denne tomt ligger noget lavere enn det platå prestegårdshusene står på, nemlig i noget myrlendt dalsenkning mellom prestegården og kirken på den ene side og Klæbu pleiehjem på den annen. Det var under graving i kjelleren at han støtte på de 1000-årige graver, småbrukerens hus står med andre ord nettop på det sted hvor disse traktors beboere i Harald Haarfagres dager hadde begravelss-plass. At denne skriver sig fra den hedenske tid er konstatert allerede, idet skjellettene er orientert mot nord. Fundet blev straks meldt til konservator Petersen under hvis kyndige ledelse det vil bli inngåen-

de undersøkt. Hittil er funnet en hel del menneskeknokler og en øks som tydeligvis tilhører vikingetiden.

Videre har man også støtt på en gammel boplass like i nærheten, som likeledes vil bli nærmere undersøkt. Først når en sådan undersøkelse er foretatt vil man ha sikre holdepunkter til bedømmelse av fundenes verdi. Under enhver omstendighet er de meget interessante og vil i sin tid, når de er gjennomarbeidet, uten tvil føje nye trekk til det billede vi allerede har av forholdene omkring Nidelven i tiden før Olav Trygvason.

Konservator Petersen om gravplassfunnet i Klæbu.

24-25 hittil ukjente skelettgravhauger fra vikingetiden, det største i Klæbu.

Feltet blir kartlagt, men neppe helt utgravet.

Nidaros har hatt en samtale med konservator Petersen om det gravplassfunnet i Klæbu som var omtalt i gårstidens avis. Konservatoren kom igår ettermiddag tilbake til Trondheim etter å ha foretatt en foreløpig undersøkelse av gravfeltet.

Melding om fund av gravhauger innløp allerede for lengere tid siden fra småbruker Kari Gundersen på Nordal i Klæbu, på hvis grunn gravplassen ligger. Han hadde under planering av en teig han hadde ervervet av prestegården påtruffet en øks og en bronsespenne. Senere innløp fra lensmannen melding om at det ved videre gravning var funnet rester av gamle brandgraver. Hele skogteigen var oppfylt av hauger som etter fundene å domme var gravhauger.

Konservator Petersen reiste så oppover. Den grav hvor øksbladet var funnet viste seg å være en skjellettgrav fra yngre vikingetid — 10de århundre. Liket var nedlagt med hodet mot sydøst. Det var en temmelig fattig grav. Dens eneste våbenutstyr var øksen, hvis blad blev funnet ved skjellettets høire hofte. Av beltet var bevart den remspenne som Gundersen selv hadde funnet før, og et remseslag av bronse som blev funnet under utgravningen. Ved beltet lå også et knivblad hvis skaff

har endt i et dyrehode, som er bevart. Dette dyrehode er interessant derved at sinene er kobbernagler som er satt inn i trehodet. Det er lrr fra disse kobbernagler som har gjennomtrengt treet og bevirket at hodet har holdt sig.

Dessuten blev der undersøkt en noget utplanert langhaug, hvor graven kunde påvises i haugens søndre ende, men den inneholdt ingen rester av gravutstyr eller lik.

Det som spesielt er av interesse er den store gravplass, den største vi kjenner i Klæbu. Den inneholder en 24-25 gravhauger som hittil har vært ukjent. Gravplassen er anlagt på begge sider av en eldgammel ridevei som man ennå kan se spor av. Gravplassen som ligger nedenfor prestegården, skriver sig antagelig fra vikingetiden. Den vil nu bli kartlagt, det er det viktigste. De fund som kan gjøres har neppe så stor interesse at det vil lønne sig å grave ut haugene. Feltet inneholder både rund- og langhauger. Langhaugene er orientert langs den gamle vei. Om haugene går det som vanlig en dreneringsgrøft, og toppen av dem viser som de fleste slike gravhauger spor av gravning — svundne tiders skattegravere var også ute etter de ofte verdifulle «fortidsminner».

Flere typer gravhauger.

Nordal-feltet har inneholdt flere typer graver. Som vi leser av rapporten til Petersen er skjellett-grava en begravelse hvor den døde er lagt på bakken, og så er det bygd en rundhaug over. Av langhauger er det bare en igjen. Det er den som ligger under "lembrufoten", og ikke er synlig i dag. Tar vi med funnet av steinringene i kjelleren under huset, ser vi at gravfeltet har vært i bruk over lang tid. Gravskikkene har endret seg.

Dokumentasjon

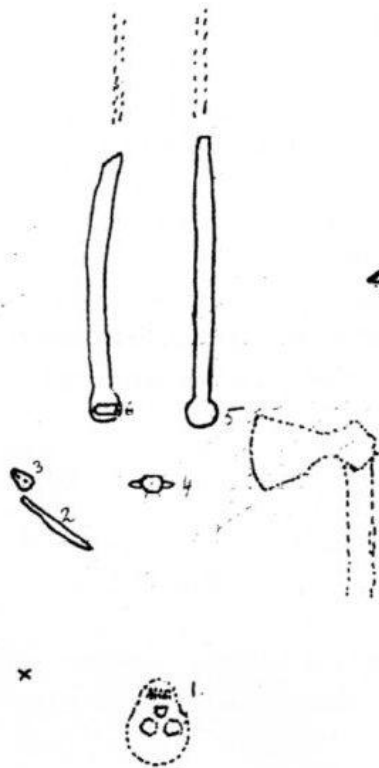
I Museets tilvektliste for 1924 finner vi funnene innmeldt, og i desember skriver Th. Petersen sin rapport som er gjengitt under. Her ser vi at det har ligget ikke mindre enn 13 gravhauger på moen som utgjorde Nordal, og ytterligere 10 stykker på sørsida av veien, de sydligste langs kanten av en liten bekkeslukt. Interessant er det også å lese om en eldgammel ferdselsvei gjennom området som ennå var synlig i 1924. Artig er det også å registrere de gamle navnene "Flåttådalen" og "Blåmyra".
(Tips til Navnekomiteen i kommunen)

Undersøkelse av gravhaugen

I samtale med Gunnar Gundersen i 1988 forteller han at han var til stede da utgravningen startet. Folk mente at haugene var gamle kolminer, og derfor ble et par av dem utjevnet på Nordal. Gravhaugen med skjellettet var blitt brukt som tømmervelte da faren saget tømmer til huset i 1923. Toppen av haugen ble da avflatet. Som det fremgår av rapporten ble utgravningen foretatt midt i september, og Gunnar fortalte at Einar Holthe var med og hjalp til å grave. Lårbeina var ganske tydelige på skjellettet, men var så porøse at det ikke gikk an å ta dem opp. Av leggbeina så man bare et spor i bakken. En del av kjeven med isittende tenner, samt rygghvirvler kunne observeres. Av gravgods fantes rester av en kniv og ei øks. Tangen på kniven, samt litt av treskaftet i form av et dyrehode, lå ved hofte til den døde. Treverk er det sjelden å finne under slike forhold. Grunnen til at dette var bevart mente Petersen skyldtes et par kobber-nagler som var satt inn i treet som øyne på dyrehodet. Dette hadde konserverte treet.

Skisse over funnet laget av Th.P.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 dm.

Feltrappport skrevet av Th. Petersen.

Klebū pgd.

By (prestegården). På flaten nedenfor kirken og prestegården, ca. 400 m. syd for denne, er der en større gravsamling, ialt minst 23 hængsler, avlange og runde. Ca. 13 stks. ligger på små rabler rundt på moen nordenfor veien, resten ligger søndenfor veien, de sydligste langs kanten av en liten bekkedal. Også mot nord er gravplassen begrenset av en liten delstrekning, "Flåttdalen". Mot nord begrenses feltet, som har en utstrekning av ca. 200 m. n.-s., av en myr. Blåmyra (kall så etter et blåaktig siv som vokser der og som gjør at myra blåner på avstand). En eldgammel ferdselsvei, hvis spor ennå ses, har krysset sig gjennom feltet, fra prestegården og videre nordover, og gravene har gruppert sig på begge sider av denne vei, som har fortset videre til Bosted og derfra til Jervan ved Jonsvatnet. Langhængslerne ligger orientert i nord-sydlig retning, parallell med denne vei.

1925 fantes det på gravplassen, like ved denne vei, en hesteskote av den bred form uten grav foran.

bemerk Norddalen (ant. myrl. moen)

En større del av denne gravplass, således de 13 hængsler, som ligger nordenfor veien, er beliggende på et jordstykke, som for et par år siden ble utporellert fra prestegården og solgt til småbrøker Gundersen, uten at man var oppmerksom på at man her hadde med gravhængsler at gjøre. Jordstykket var skolevokret utmarkt, og Gundersen begynte da at utjanne et par av disse hængsler. I de ene av dem sloth han på en grav, idet han fant det nedenfor nevnte økselstet og remspenner. Fundet blev anmeldt, og ettergraving foretok høsten 1924.

Langen ligger ikt langt fra veien. Den er rund og måler ca. 9,5 m. i tværsnitt. Den var før undersøkelsen ganske avflatet. Skots ved de første spadeutvikte sloth man på graven, som har vært anbragt på bunnen, på den opprindelige jordflate. Ca. 20 m. n.ø. f. det antatte

- 1 = Tenner og kjeveparti
- 2 = Knivblad
- 3 = Dyrehode av tre
- 4 = Ryggvirvel
- 5 = Høyre lårbein
(lengde 44,2 cm.)
- 6 = Beltebeslag

J. 13006
By, Klebū.

midtpunkt lå rester av menneskelig belegg med isållende
 herunder samt små rester av keramik samt halehvisler. 0,27 m.
 n. f. midte var den øvre ende av tangen n. n. av et kniv-
blad. Like ved side av tangen lå et lite, utkjært dyphod
 av tre. 0,34 omkret rett n. f. midte fantes en rest
 av en rygghvisel. 0,47 m n. n. f. midte de øvre
 leddene av høire lærbe, hvis mørkede rester kunde
 følges i en lengde av 44,2 cm. Ved side av lå lign
 rester av venstre lærbe, som var påfallende krømmet.
 Over venstre lærbens øvre leddene lå et klingeformet
 remendelag av bronse. Øskeladet skal ha ligget
 ved like høire side med eggen inn og skaftet i
 sydøstlig retning. Oplysningen om øskeladets leie er dog
 neppe helt at stole på.] Remspennet er naturligtvis
 funnet ved kullstedet.

eldre
 yngre

Stangen har altså inneholdt en skallegrao
 fra eldre vikingetid, 9. årh. Liket har ligget på ryggen
 med hodet mot sydøst. Den kniv i bellet med venstre
 side, økse ved høire side. Økse har vært enest
 våpen. Sakene var innleiret i et tynt lag kullhaltig
 jord, som dog ikke strakte sig så langt op som til
 halsen, men dekket lærbenene, ~~derfor~~ derimot ikke
 leggerbenene, hvorav der kunde skimtes rester.

T. 13006.

Tromsø 16/12 1924.

Th. Petersen.

P.P. Under kjeldergravninga til sitt hús stóth Gundern
 oppå sandlegd, under den røde aarjord og ca. 3 fot under
 overflata på 2 små runde stenringar, ca. 1 fot i tværmål
 i disse gravrum⁽¹³⁾ stóðu der ha vóru kullrester og bronse be.⁽¹³⁾
 Avstanden mellom begge stenringar var ca. 1,5 m.

Er dette grav, må den antagelig ha tilhørt

jernalder, mens gravplassen forøvrig visotnok må henføres til
 yngre jernalder.

Utbygging

Før Nordalstunet ble bygget ble det i 1998 foretatt en såkalt "flateavdekking" av det berørte området. Dette foregår ved at man vha. gravemaskin tar vekk det øverste matjordlaget under tilsyn og dirigering av arkeolog. I dette området ble det ikke gjort funn av fornminner.

Gravhaug v/ fylkesveien.

Få gravhauger igjen i dag.

I forbindelse med utarbeidelse av reguleringsplan for Finnmyra ble følgende gravhauger registrert av Kurt Alterskjær i 1974: (noe forkortet)

R1. Rundhaug. Beliggende ute på jorden.

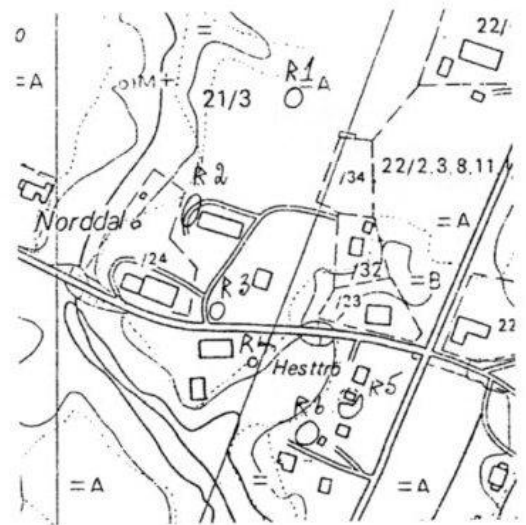
R2. Opprinnelig langhaug, men nå påkjørt masse til fundament for låvebru.

R3. Rundhaug beliggende helt inntil riksveien. Like på vestsiden av haugen går gårdsveien (se foto).

R4. Opprinnelig rundhaug helt ute på brinken. (hageterrasse?).

R5. Opprinnelig trolig rundhaug, kanskje 20m i diameter.
Sterkt beskåret og avflatet. Formen mer oval enn opprinnelig.

R6. Opprinnelig trolig rundhaug med diameter 12-15 m.
Sterkt skadet mot sør.

*Kartskisse fra 1974.
Eksisterende gravhauger.*

Kilder:

Feltapport fra Th.Petersen 1924 Tilvekstliste DKNVS Museet. Nidaros 1924. Innberetning av K.Alterskjær 1974. Intervju G.Gundersen 1988.

Historiebladets oppgave er å formidle glimt fra eldre tider

**Vi i redaksjonen er derfor avhenging av tips og stoff fra leserene.
Har du gamle brev liggende på kistebunnen, dokumenter som kan være
av interesse eller fortellinger om levevilkår og livsformer i eldre tider,
så ta kontakt med noen av oss i redaksjonen.**

Historie fra Hyttfossen bruk på 1800-tallet

Av Anders Skjenald

Her ser en Brunen med materialer som skal fraktes fra Hyttfossen (til daglig kalt Hytta) til Trondheim. Det er min bestefar som har fått kjøreseddel nr. 3430 den 15.11.1892, kan Per Ulseth fortelle.

Nr. 3430

Meter

Stk. 229 × 76 m Planker
165 × 64 m

Bord

4	229 × 22	16
142	165 × 8	700
30	165 × 6	100

Bindingsværk

Stav

Kjorseilen pr. Læs beregnes efter
40 Meter 229 × 76 m Planker

Hyttfossen Brug den 15/11 1892

I følge utskrevne kjøresedler var det 13 hester som hentet lass den 15.11., men det kunne være opp til 25 hester på en dag. Det måtte litt av et syn med mye bjelleklang!

Det ser ut til at transporten skjedde i oktober og november i årene 1892 og 1894. Det var sikkert for kaldt å kjøre med hest på de kaldeste vintermånedene.

Mesteparten av materialene fra Hyttfossen ble eksportert til England. Det kunne sikkert også være noe av årsaken til at transporten foregikk før den kaldeste årstiden kom.

Transport av materialer til Trondheim var en viktig biinntekt for mange gårdbrukere fra Klæbu, Strinda og Tiller.

Fra 1930-åra overtok bilen etter hvert transporten.

Dikt deklamert av Emma Hægstad

Født 8. juli 1917

Kaffe er godt for gikta -
juling er godt for knikta.
Vil du ha te så kan du få det,
men kaffe er godt for gikta.

I gamle dager - ca. 1920-1930

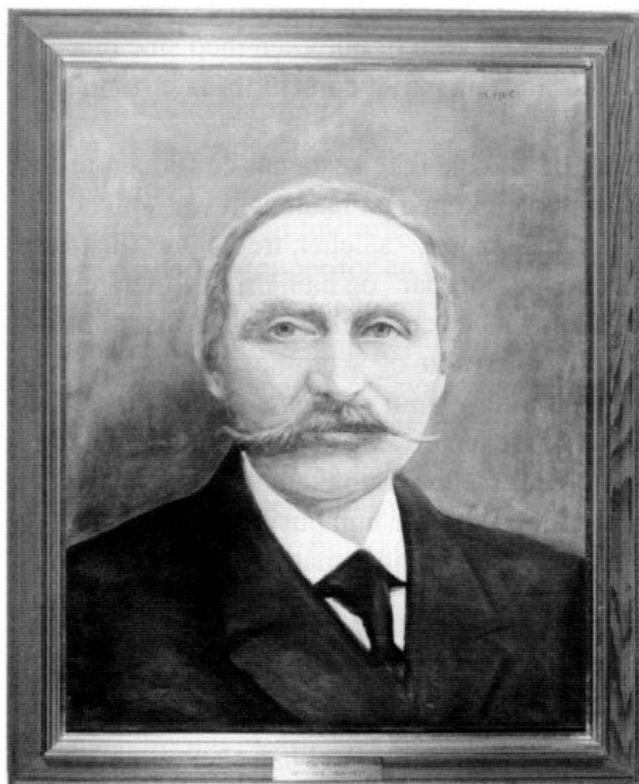
Av Per Sæther (1912-2004)

Født og oppvokst i Husbytrøa, - døde på Eidsvoll der han i sitt virksomme liv var skolesjef.

I ei avis ser jeg bilde av en gjeng glade, unge jenter. De har skolefri, og prater med en journalist. Han spør: Hva skal dere gjøre nå i skoleferien?" Shoppe", sier de. "Det er så gøy! Se på nye klær, kjøpe CD-er, - det er så fint på det nye kjøpesenteret" – Det er ikke bare unge jenter som "shopper". I andre enden av aldersskalaen finner vi pengesterke pensjonister i buss på handletur til Sverige.

I min oppvekst mener jeg det var tre handelsmenn i Klæbu. Det var Østlyng ved Hyttfossen, Gunnerius Eidstu på Tanemsflaten og så "vår" Ole Halseth like ved Sletten skole. Ett av mine første besøk der var da jeg hadde begynt i første klasse hos lærer Aune. Ærendet mitt, - sammen med flere "medstuderende", - var å kjøpe "brunsukker" for 5 øre. Det ble en ganske stor "strut" med brune krystaller, - støpt fast på en hyssing. Karius og Baktus var ikke kommet inn i historien ennå, og skoletannlege og tannpuss var ukjente "innretninger". Tannpine ble vi imidlertid kjent med etter hvert, og for mange ble "nytenner"(gebiss) et ønsket og ettertraktet "mål". Sammenhengen mellom brunsukker og tannpine visste vi ikke noe om, og godteriet ble nytt uten dårlig samvittighet. I Halsethbutikken fantes alt som var nødvendig til "legemets nødtørft og næring", - skjønt ikke alt som Luther sier hører med til det daglige brød. Han tar med "klær, sko, hus, hjem aker, fe ..... en god ektemake m.m. Nei, slike ting måtte en nok dra andre steder for å skaffe seg. Skjønt – de trivelige jentene bak disken var ettertraktede kjerringemner. Butikken var innreidd som de fleste landhandlerne på den tid. En solid disk delte lokalet i to. En åpning i disken, - stengt med en hengslet klaff, - dannet passasje mellom kundeavdelingen og vareavdelingen. Etter at Tine Bugge gav seg, - ble Ole Halseth poståpner. "Posten" fikk tilhold i et siderom til butikken.

I vareavdelingen var det et utall skuffer og hyller. De fleste matvarene ble solgt i "laus vekt". Brødmjølet den tid kom fra rug. Kveitemjøl ble

helst brukt til julebaksten, og ellers til mer sjeldne anledninger. Til jul kom "Amerika-mjølet" i store lerretsposer. Disse lerretsposene var også en ettertraktet og "billig vare" - som det var rift om når de var tømt for innholdet. Skuffene inneholdt ellers gryn, sukker, kaffe(brent og rå). På huskelappen jeg fikk med til butikken stod det ofte: "Te for 30 øre". Varene ble veid på vekta på disken og verdien rekna ut i hodet, - eller med blyant på papir. Jeg husker at jeg iblant fikk med brukte papirposer til ny benyttelse, skjønt de etter hvert kunne være nesten "utslitt". Men det var en streng gjenbrukspraksis

av alle ting, - og søppelberg som nå fantes ikke. Ja, her var hundrevis av artikler! En viktig vare var sirup. Den ble tatt ut av ei tønne med en trespake. Det skulle et visst håndlag til for å tvinne sirupen rundt spaken og unngå spill ved overføringen til kundens spann. Sirup var en søt delikatesse som fantes på de fleste bord. Den satte sine spor på forskjellig vis, - på folks tenner og på sammenklistrede blad i barnas skolebøker.

Elektrisiteten kom med lys over bygda i min barndom. Men husmenn og andre småkårsfolk – og dem var det mange av – hadde ikke råd til slik luksus. De fortsatte med sine oljelamper og fjøslykter og kom til butikken med sine blikkanner for å få påfylt parafin fra fatet(tønna) i uthuset.

Klær og sko ble ikke kasta når de fikk en feil. På butikken kunne en få alt som var nødvendig til skoreparasjon, - sålelær, treplugg til å feste sålene, ”skobespar” og hæljern til forlengelse av skotøyets levetid, bekk, tråd og bust til bekkatråd, syler(rette og krumme).

Ekspeditører i ”min tid” var søstrene Fines. Det var dyktige jenter, - og den ene som het Olaug, - alternerte mellom butikken og ”posten”. Da hun giftet seg, - ble hun poståpner i eget hus. Enkelte ekspederinger måtte sjefen sjøl ta seg av.

Det gjaldt f.eks tilskjæring av skosåler etter kundens papirmønster. De tjukke, steinharde oksehudene fra Argentina var ikke lette å skjære! - Med beundring så vi han skjære vindusglass. Det ble fortalt at det var ”ækt diamant” i redskapen han brukte. Glasset delte seg som ved trolldom nøyaktig etter det fine diamantsporet.

Det var ingen stor pengestrøm blant kundene, - og ikke sjelden lød det lavmælt ved avslutning av handelen:” Kain di skriv opp det hær så læng?” Da måtte sjefen tilkalles for å avgjøre saken. Jeg tror slike anmodninger sjelden ble avslått, og det var nok mange navn i den tjukke, smale protokollen som ble brukt ved slike høve. Det var atskillig trafikk i butikken, og mange gav seg god tid der. Dette var før radioen ble allemannseie, - og mange hadde verken avis eller telefon. Butikken ble derfor også en nyhetssen-

tral.

På kundesida var det – som alle steder der folk ferdes – spyttebakker på gulvet. Før min tid var det slike også på skolen, - ble det fortalt. Det var to standardutgaver av dette inventaret. En av støpejern, - med forholdsvis liten radius, - og en større av messing. Når spytt ble avlevert på lengre avstand, ble det ofte bom, - noe som visstes rundt målet. – Disse ”uhumske” innretningene forsvant ”som ved et trylleslag”, - men det er en annen historie.

Halsethbutikken var nærmeste nabo til Sletten skole, og vi skoleunger tok ofte heimturen dit når skolen var slutt. Noen kunne ha noen øre å ødsle bort, - andre besøkte butikken uten ærend. Det hendte det ble noe leven, - men etter noen alvorsord fra de myndige jentene innafor disken var ro gjenopprettet.

Ofte kasta vi på stikka eller utførte annen aktivitet utenfor huset. Da hendte det at lærer Aune kom ut fra lærerboligen og veiva med armene til oss. Geberdene var ikke til å misforstå:

”Kom dere heim straks!” Halsethen sjøl hadde aldri et irettesettende ord til oss, - enten vi bråkte ute eller inne. Jeg antar han var ”hovedsponsor” når det gjaldt premier til skoleskirenn og bevertning ved juletreffester.

Det ble et tidsskifte da bilen kom. Det begynte da Ole Halseth skaffa seg lastebil, - den første der i grenda. Den skulle brukes til transport av varer, men persontrafikk ble like viktig. Det var langt til byen, og noe rutesamband fantes ikke, - bortsett fra ”mjølkeruta”.

Alle gårdene var mjølkeprodusenter. Et nabolag på 3 – 4 gårder slo seg sammen, og på omgang transporterte de mjølka morgen og kveld til ”meiriet” ved Aune. En sjelden innretning, - den eneste jeg veit om av sitt slag i bygda, - var en løypestreng fra Haugum ned til Nyveien. Etter løypestrengen gikk fulle mjølkespann ned og tomme opp. Dette var for å komme med på transportlaget Eidstu – Husby.

Kjøperne av mjølka var i Trondheim, og enkelte av kundene forlangte levering tidlig om morgenen. Hver dag gikk derfor et stort lass med mjølkespann fra ”meieriet” til byen. Antall turer på hver gård var rekna ut etter leverandørens mjølkemengde. Den som skulle kjøre mjølk

til byen, - måtte tidlig opp. Hesten måtte fores ved 3 – 4-tida, - noe avhengig av vær og føre. Ved 5-tida tok så ferden avsted fra ”meieriet”. Vår og høst hendte det at turen foregikk på vinterføre og med slede fra Klæbu, men nede på Strinda var snøen borte, og det måtte skiftes over til vogn. Det forelå naturligvis overenskomster om lån av redskap for slike tilfeller. Det var mulig å få slenge med som passasjer på denne mjølkeruta, men det var jo på ei uhøvelig tid. Mer vanlig var det å få kjøreren til å utrette nødvendig ærend i byen. Jeg husker at jeg sjøl flere ganger fikk mjølkekjøreren fra Husby til å ta med juletre til en slektning i byen. Nei, noe annet ble det da lastebilen hans Ole Halseth kom! Da kom byen nærmere, og det ble mulig å ta en ”snåptur” dit, enten det var et nødvendig ærend eller en for-lystelsestur, for eksempel ”Trondhjems martnan”, den store årlige begivenheten!

Tilbake til ”meieriet”. Dette var en mottakingsstasjon der mjølkeleveransen fra hver enkelt leverandør ble veid og registrert. Mjølka ble nedkjølt i store kummer med is rundt. Isen kom fra utgravde ”isdammer” på ei myr i nærheten. Den ble tatt opp på ettervinteren og lagra i ”ishuset” ved ”meieriet”. Den som arbeidet på ”meieriet”, - ”meierska”, - var gjerne ei ung jente med meieriutdanning. Hun hadde en svært viktig og ansvarsfull jobb, - som hun var alene om.

Mot slutten av den perioden som her er omtalt, - ble mulighetene til ”shopping” utvidet. Det kom brødbil og fiskebil fra byen. De stoppa ved hvert hus der det stod noen ved veikanten og venta på dem. Her var ferske varer i godt utvalg, - skjønt det var ikke 12 – 15 slags brød å velge i som nå. Jeg husker at fiskebilen også hadde hvalkjøtt. Det var lite populært, skjønt prisen var 40 øre pr. kilo.

Prisene fra den tid lyder jo eventyrlig lave for oss. Men dersom vi sammenligner prisene med den tids inntekter, - vil vi finne at varene var mye dyrere da enn nå. Et lite røft reknestykke kan vise dette: For en dagslønn kunne en da kjøpe 10 brød, - i dag 50.

Et alvorlig problem i vår overflodstid er fedme og overvekt, - både hos barn og voksne.

Reklame for slankemidler og all slags tryllemidler for bedre helse oversvømmer oss. I den tida jeg har skrevet om her, var problemet for de fleste å skaffe seg de nødvendige kaloriene for å overleve. Ingen klagde over at flesket var for fett! Jeg minnes bare en eneste husmann som så velfødd ut. Han var husmann under prestegården, og presten fant vel at dette var så enestående at han kalte han ”Bugen-Hagen”. Navnet var tatt fra en kjent person i kirkehistoria.

Noen ord om handelsmannen Ole Halseth.

Jeg kan ikke si at jeg kjente han personlig, til det var aldersforskjellen for stor. Men jeg kom ofte i kontakt med han, - som alle i grenda, - og han står ganske klart i minnet. – Han var født i 1872 som eldste sønn på Nedre Halset. Han begynte på underoffiserskolen, - en vei til høgere utdanning for mang en begavet bygdeungdom. Jeg vet ikke om han fullførte skolen. I alle fall satte en ulykke stopper for en militær løpebane. Hvordan ulykka skjedde, - har jeg ikke greie på, - men den førte til et amputert bein, protese og sterkt haltende gange. – Så bygde han et hus med butikklokale i første etasje (Skarpsno) med bolig ovenpå. Tomt fikk han av heimgården. - Han gikk enslig gjennom livet.

I disse fjerne år fylte butikken et viktig behov, og handelsmannen var en person med ganske stort ansvar. ”Barnelærdommen” fortalte oss at ”Gud gir vel endog alle onde mennesker daglig brød uten vår bønn”. Men iblant måtte handelsmannen tre inn i Vårherres sted og gi varer ”på krita”. Jeg tror vår ”handelsmann” strakk seg langt i slike tilfeller. Han kjente ansvar overfor det samfunnet han var en så viktig del av. - Jeg husker Ole Halseth som en fāmælt, rolig og alltid vennlig kar. Jeg hørte aldri noen si noe ufordelaktig om han.

Jeg har særlig grunn til å minnes han med taknemlighet. Han var en av seks kausjonister for et lån i Klæbu Sparebank som gjorde det mulig for meg å gå på lærerskolen.

Han døde i 1933, - året før jeg var ferdig på lærerskolen. – Søstersønnen Einar Holthe tok over handelsvirksomheten etter sin onkel.

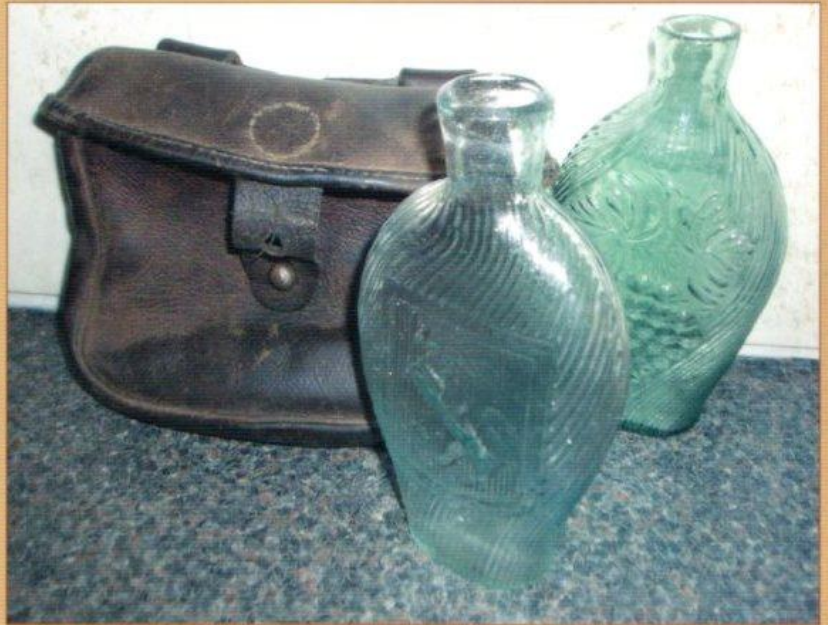
Militære effekter fra 1905

Av Hans Henrik Solheim og Ragnar Thesen.

På bildet ser vi ei patrontaske og to flasker. Patrontaskene ble gjerne båret på høyre side av beltespenna utenpå uniformsjakken.

De er av kraftig lær og lett gjenkjennelig på de fleste bilder av soldater (se også bildet på forsiden av bladet).

En ikke så kjent effekt er flaskene. Disse var til brennevin og ble visstnok laget i et lite glassverk på Otterøya i Namdalen. På den ene siden av flasken står Den norske løve i relieff, på den andre siden en drueklase.

Torstein Hongset Braa med bajonetten som hans tippoldefar **Klemet Tulluan** benyttet på sitt Krag-Jørgensen-gevær som grensevakt i 1905. **Klemet Tulluan**, - født i 1874, - var sammen med andre norske soldater stasjonert i Meråker-/Storlien-området i 2-3 måneder mens svenskene lå i beredskap i Duved. Det var spennende tider!

Historiebladet distribueres gratis til alle medlemmer.

Bladet er også utlagt for salg i Klæbu Sparebank.

Medlemsavgiften er kr. 100,- /år for enslig,

125,- /år for familie/ firma/ institusjon.

Vår bankgirokonto er 4358 47 16623

